

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: **אתנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא = טרקה** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקד** – כ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הגנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שפור, מחיצה, עקירה, שגנה – שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שפור, מחיצה, עקירה, שגנה – שכהה; **פאר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 דברים וילך לא,א (התשע"ב)

דברים נצבים לכ:

לְאַחֲבֹה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׂמְעַ בְּקוֹלְךָ וּלְדַבְּרָהּ בּוֹ

כִּי הוּא הַיְיָ וְאַרְדֵּי יַמֶּיךָ לְשִׁבְתָּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לְתֵת לָהֶם: פ

דברים וילך לא,א:

וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:

בעה"ט ... וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה, לעיל מיניה כתיב לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב וּסְמִיךְ ליה וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה; שהלך אליהם להגיד להם כי קיים

הקב"ה שבועתו והכניס ישראל לארץ, ואיתא במדרש (ברכות יח; ב, ועיין ויק"ר כה; ד) מכאן שהמתים מספרים זה עם זה:

אור החיים

וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה, ... ונראה לפרש על פי דבריהם ז"ל (זהו"ק ח"א ריח) שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו,

כאמרו (שה"ש ד' ו), ונסו הצללים, ומבקרת מקום חנייתה במקום עליון, והצדיקים יכירו בדבר, וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי

שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר (שם): ואמרו עוד כי השמות שיש לישראל הם שמות הנשמות, ... וכאן אמר וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה,

פירוש רוח החיים שבו שתקרא משה, הלכה כסדר הרגיל למי שמגיע קצו, וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה

במדרגת זכר, והודיע הכתוב במה שאמר וַיְדַבֵּר אֶת וגו', שהרגיש בהליכתה והכיר שהגיע קצו ביום ההוא, כאמרו בן מאה וגו' אנכי

היום, ואמרו ז"ל (סוטה יג): היום מלאו ימי ושנותי: ואם תאמר מנין ידע משה בדיוק יום המיתה, הלא אמרו ז"ל כי מיום שינוסו

הצללים עד יום המיתה הם ארבעים יום, ומי יודע הדברים יותר ממה, והשכיל וידע יום קצו, והכרה כזו מושגת היא לגדולי עולם,

ועיין מה שכתבתי בפסוק ויקרבו ימי ישראל (בראשית מז,ט): וַיְדַבֵּר אֶת־ (כל) הַדְּבָרִים וגו', ואמרו את (כל) הדברים, להעיר שהגם

שהגיע יום פטירתו כאמרו (דב' וילך לא,ב) אֲנֹכִי הַיּוֹם פירוש היום מלאו ימי וגו', אף על פי כן היה בו כח היכול דבר כל הדברים

הנאמרים מכאן ועד סוף הספר, מה שאין כח בזולתו עשות כן, בין בכח הגופיי בין בכח השכל:

וַיְגַדֵּךְ מֹשֶׁה – טפחא אתנה, טפחא בתפקיד שנוי משמעות ומתפשט השפעתו אלפניו, ע"פ אור החיים ב-(לא,א) נשמת משה נקראת משה

והיא הלכה לפני מות משה לבקר מקום חנייתה במקום עליון לאחר מותו. וכפי' בעה"ט הודיעה לאבות המזכרים בפסוק שלפניו.

דברים וילך לא,ב:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֹאֵה וְעֲשִׂימִי שִׁנָּה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לְצַאת וּלְבוֹא

וְהוּ אָמַר אֵלָי לֹא תֵעָבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

לֹא־אוּכַל עוֹד לְצַאת וּלְבוֹא

בֶּן־מֹאֵה – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור ובעל בחינה נעלה, כפי' אור החיים בפסוק (לא,א) וילך משה, ... ונראה לפרש על פי דבריהם

ז"ל (זהו"ק ח"א ריח), שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו, כאמרו (שה"ש ד' ו) ונסו הצללים, ומבקרת

מקום חנייתה במקום עליון, והצדיקים יכירו בדבר, וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר (שם):

ואמרו עוד כי השמות שיש לישראל הם שמות הנשמות, ... וכאן אמר וילך משה, פירוש רוח החיים שבו שתקרא משה, הלכה כסדר

הרגיל למי שמגיע קצו, וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה במדרגת זכר,

פסוק ב לא אוכל עוד וגו', לפי מה שפירשתי שהכיר בסילוק הנשמה הנקראת משה, אמר לא אוכל על דרך אומרים בספר הזוהר (ח"א

ריז: וז"ל כד נפקת נשמתא מבר נש באינון (ארבעין) [תלתיין] יומיין לית בר נש שליט בנשמתיה:

שיעור ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו, וכן אין האדם שולט עוד בנשמתו באותם ימים.

בעל בחינה נעלה וכינה לנפשו לשון זכר, כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה במדרגת זכר,

וְהוּ כאשר כתוב ו"ו החיבור לפני שם הוי"ה לפעמים דורשים שזהו רמז להוי"ה ובית דינו, כעין גזירה כמו למשל בסדום. האם גם כאן

אפשר לומר שזהו השם ובית דינו? לפי שזאת גזירה מימי נח (בשגם (גי' רמז למשה רבנו) והיו ימיו מאה ועשרים שנה" שבגיל 120

פוסקת פעילותו של משה כמו של כל אדם.

דברים וילך לא,ז:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל חֹזֵק וְאִמְץ

כִּי אַתָּה תְּבוֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לְתֵת לָהֶם

וְאַתָּה תִּנְחַלְנָה אוֹתָם:

דברים וילך לא,ג:

וַיְצַו אֶת־יְהוָה בֶּן־נוּן וַיֹּאמֶר תְּנַח חֹזֵק וְאִמְץ כִּי אַתָּה תְּבוֹא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ:

לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל חֹזֵק וְאִמְץ – מונח זרקא מונח סגול, כעין תוספת מסוג הענין על הענין, כפ' רש"י על הכתוב כִּי אַתָּה תְּבוֹא אֶת־

הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ. –...משה אמר לו ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתך ועצתך, כוונת משה הייתה שזקני הדור יתווספו

על יהושע בהנהגת העם, (טט – המשך רש"י) אבל הקב"ה אמר ליהושע (דב' וילך לא,ג) אַתָּה תְּבוֹיָא... תביא על כרחן הכל תלוי בך... דבר

אחד לדור ולא שני דברים לדור

וב- (דב' וילך לא,ג) וַיְצַו אֶת־יְהוָה בֶּן־נוּן גרשיים מונח רביע וַיֹּאמֶר תְּנַח חֹזֵק וְאִמְץ – זרקא מונח סגול

כִּי אַתָּה תְּבוֹיָא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ – ובספר יהושע שלש פעמים חזק ואמץ עם זרקא סגול, בתפקיד הוספה על יהושע תכונות שלא

היו בו (שונה מן ההגדרה של הוספה מסוג הענין על הענין) יהושע אמור לאמץ עצמו מעבר לענוותנותו המרובה שהביאה לבחירתו למנהיג

אחרי משה להיות חזק לביצוע תכלית שבועה לאבות, הנהגה בתורה, הנהגה בכיבוש, הנהגה בהנחלה

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור ל) כי במצואת האמנותי – התלים קי"ט שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דברים וילך לא,ח:

וְהָיָה הַיּוֹדֵף הַלְהִיךְ לַפְּנֵיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת:

בפסוק (לא,ח), **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו** - קדמא ואזלא ... קדמא ואזלא ... פסוק (לא,ח) גרשיים מונח לגרמיה מונח רביעי, תבנית טעמים של כעין מלמד ובלמד, ועשויה ללמד כי נלמד על המלמד. המלמד הוא ישראל **וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל תִּזְקַן וְאָמְרָךְ**, הנלמד יהושע **וְהָיָה הַיּוֹדֵף הַלְהִיךְ לַפְּנֵיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ** אפשר כפי' **כָּלִי יִקָּר (דב' וילך לא,ט)** **כִּיֹּתָ אֶל-הַיָּד הַזֹּאת הוּא הַלְהִיךְ עִמָּךְ**. משמע מחזיק בידך מדריךך בדרך תלך אבל ביהושע כתיב **(דב' וילך לא,ח) וְהָיָה הוּא הַלְהִיךְ לַפְּנֵיךָ**. ובמשה כתיב סתם **(דב' וילך לא,א) וַיִּלְחַד מֹשֶׁה בְּלֹא סַעַד כָּלִל**. כי זה דומה למה שנאמר בנח שהיה מקטני אמנה, את האלהים התהלך נח (בראשית ו ט) שהיה צריך סעד לתומכם כך ישראל כתיב אצלם **(דב' וילך לא,ב) כִּיֹּתָ אֶל-הַיָּד הַזֹּאת הוּא הַלְהִיךְ עִמָּךְ** כי היו צריכין סעד לתומכו ביראת ה', אבל יהושע נאמר בו **(דב' וילך לא,ח) וְהָיָה הוּא הַלְהִיךְ לַפְּנֵיךָ** והוא אחריו כי לא היה צריך כל כך סעד לתומכו כמו ישראל אבל מכל מקום לא הגיע למדרגת האבות ...

דברים וילך לא,ט:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּהְיֶה אֵל-הַפְּהַנִּים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית ה' וְאֵל-כָּל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת – מונח זרקא מונח סגול

רמב"ן (ט) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת - מתחלת בראשית עד **(דב' וזח"ב לד,ב) לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל**: ואע"פ שבכאן כתוב **תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְד כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם** (להלן, יא), והוא רומז לספר הזה של 'אלה הדברים' על דעת רבותינו (ראה **סוטה מא,א**) (טט – פסוק (לא,יא) עוסק במצות הקהל שבה המלך קורא רק בספר דברים) - אבל בזה (טט – על (לא,ט)) חזר ובאר: (להלן ב-**דב' וילך לא,ב**)) וַיִּקְרָא כַּלְמֶת מֹשֶׁה לְכַתֵּב אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת עַל-סֵפֶר עַד תַּמָּסּוּ, וְזֶה יִכְלֹל כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה.

(דב' וילך לא,ט) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת – התוכן מלמד שמשה כתב את כל התורה כולה כפי' **רמב"ן** מתחלת בראשית עד **(דב' וזח"ב לד,ב) לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל**:

אבל תבנית הטעמים **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת** – מונח זרקא מונח סגול, בתפקיד גורע מן הענין על הענין ומלמד כי שמונה הפסוקים האחרונים בספר דברים הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כפי' **רש"י (דב' וזח"ב לד,ה) וַיִּזְמַת שָׁם מֹשֶׁה** - אפשר משה מת, וכתב **וַיִּזְמַת שָׁם מֹשֶׁה**? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע. רבי מאיר אומר אפשר ספר התורה חסר כלום, והוא אומר "לקוח את ספר התורה הזה" (דב' לא,כו)? ! אלא הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע (ראה ב"ב טו,א). **על פי ה'** - בנשיקה (ראה מו"ק כח,א).

דב' וזאת הברכה לד,ה: וַיִּזְמַת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד-ה' בְּאֶרֶץ מִזְרָח-עַל-פִּי ה':

דברים וילך לא,י - יא:

וַיִּזְצוּ מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּתֵג הַסְּכּוֹת: [י] בָּבֹאוּ כָל-יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת-פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְד כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:

[יא] לִרְאוֹת אֶת-פְּנֵי – פשטא פשטא **ה' אֱלֹהֶיךָ**

[יא] בָּבֹאוּ כָל-יִשְׂרָאֵל – התכנסות כל ישראל במוצאי שנה שביעית היא ע"פ **מאור ושמש (לא,י)** השרש העיקרי משרשי העבודה היא אהבת בני ישראל זה לזה **והתוצאה נמצא בב"י** אהבה ואחוה וריעות ואין מקום למסטינין להרע להם ... ועי"ז מסתופף בהם יראת ה'.

[יא] בָּבֹאוּ כָל-יִשְׂרָאֵל – מונח רביעי, ע"פ **ליקוטי שם (לא,יא)** התכנסות בני ישראל באה לסלק ארבעה אבות נזיקים מוטבעים ... שהם המונעים הראשיים המטרידים את האדם מהשגת שלימותו

[יא] לִרְאוֹת אֶת-פְּנֵי – פשטא פשטא, כעין זה וזה גורם, כל אחד מבני ישראל תורם להגדלת אהבת בני ישראל זה לזה, וזה מעורר הגנת ה' עליהם וע"פ **ליקוטי שם (לא,יא)** מסלק ארבעה אבות נזיקים מוטבעים ... שהם המונעים הראשיים המטרידים את האדם מהשגת שלימותו, וכל ישראל משיגים יראת ה'.

משנה מסכת סוטה פ"ז מ"ח פרשת המלך (במובן מה המלך או גדול הקהל קורא בהקהל) כיצד מוצאי יום טוב הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר (דברים לא"א) **מִקֵּץ שִׁבְעֵי שָׁנִים בְּמַעַד** וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכהן גדול נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד ושכחוהו חכמים וכשהגיע (שם י"ז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי ולגו עיניו דמעות אמרו לו אל תתירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה **וקורא** מתחלת אלה הדברים (א,א) עד שמע (ו,ג), שמע (ו,ד) – ט), והיה אם שמוע (יא,יג – כא), עשר תעשר (יד,כב – כט), וכי תכלה לעשר (כו,יב – טו), ופרשת המלך (יז,יג – כ), וברכות וקללות (כח,א – סח) עד שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון:

נאמר ב-**דברים וילך לא,יא: ... תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְד כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:**

תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת – גרשיים ... תביר כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל שאינו קורא את כל חומש דברים בשנת הקהל קוראים בספר דברים בלבד ותבנית הטעמים **אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִגְד כָּל-יִשְׂרָאֵל** – מרכא תביר מרכא טפקא, כעין קבוצת פרטים שלא כולם ביחד, כאן שהקריאה אינה ברצף אלא היא קריאה בדילוגין **תִּקְרָא** – גרשיים, כעין יצא מן הכלל של קריאה בדילוגין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.2 דברים וילך לא,א (התשע"ה - ו)

דברים וילך לא,בג: ויצו את יהושע בן-נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את-בני ישראל אל-הארץ אשר-נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך:

תוספות (בבלי כתובות טב,ב) (ר' עקיבא) דהוה צניע ומעלי (צנוע ובעל מידות טובות) - והא דאמר באלו עוברין **פסחים מט:**) אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור משמע דלא הוה מעלי (שלא היה בעל מידות טובות) איכא למימר דהתם לאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהי' סבור שמתגאין על עמי הארץ מפני תורתן והיו תלמידי חכמים שונאים אותם וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם כדאמרינן **תניינא יח:**) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אבל מכל מקום שומר מצוות היה, רבינו תם.

(ותירץ אחרת מעט) **חידושי הריטב"א** חזיתיה ברתיא (ראתה אותו בתו של כלבא שבוע) דהוה צניע ומעלי. וא"ת והא אמרינן בפסח ראשון **פסחים מט,** אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור, ויש לומר שזהו קודם לכן אבל אחרי כן חזר למוטב שהיה צנוע ומעלי ואחרי כן קבע עצמו לתורה כדאיתא הכא.

הסביר הרב משה קובלסקי נ"י (מאורות הדף) בשם הרב ישראל לוריא נ"י את הנאמר ב-**בבלי כתובות טב,ב** ר' עקיבא היה בן גרים לכן היה שפל מאד וענו בעיניו. הבידול של תלמידי חכמים מעמי הארץ הפריע לו מאד והביא אותו לומר שהיה נושך אותם. הגמרא אומרת שלצורך סמכות, על אדם גדול להיות בעל שמינית שבשמינית של גאווה. כאשר ר' עקיבא נהיה תלמיד חכם קיבל על עצמו כל ההנהגות של תלמידי חכמים וזאת הייתה שבירת המידות שלו, כדי להבדיל עצמו מן העם.

מהסבר דעת התוספות נעבור למקור אפשרי להנהגה זאת של תלמידי חכמים בצווי משה ליהושע

דברים וילך לא,א: ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל-ישראל חזק ואמץ כי אתה תביא את-העם הזה אל-הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת להם אתה מנחילה אותם: אבל הקב"ה אמר ליהושע **דברים וילך לא,בג:** ויצו את-יהושע בן-נון ויאמר חזק ואמץ וגו' ואח"כ בצווי ה' ליהושע **יהושע א,יח:** כל-איש אשר-ימנה את-פיו ולא-ישמע את-דבריה לכל אשר-תצונו יומת רק חזק ואמץ: פ

דב' וילך לא,א: כי אתה תביא את-העם הזה אל-הארץ רש"י... משה אמר לו ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתך ועצתך, אבל הקב"ה אמר ליהושע **פסחים מט,** כי אתה תביא... תביא על כרחן הכל תלוי בך... דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור.

טט – כדי להביאם על כרחן ולהנהיגם בארץ-ישראל נאמר **פסחים מט,** ויצו את-יהושע בן-נון - גרשיים מונח רביע ונאמר **יהושע א,יח** כל-איש אשר-ימנה את-פיו - גרשיים מונח רביע, בפר' וילך נאמר פעמיים **פסחים מט,** חזק ואמץ, ובספר יהושע נאמר שלש פעמים חזק ואמץ עם אותה תבנית טעמים זרקא סגול, בתפקיד הוספה על יהושע של תכונות הנהגה שלא היו בו קודם למנוי (שונה מן ההגדרה של הוספה מסוג הענין על הענין) הנהגה בתורה, הנהגה בכיבוש, הנהגה בהנחלה.

תבנית הטעמים גרשיים מונח רביע בתפקיד יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולן באה ללמד שכמו שליהושע הקב"ה הוסיף תכונות הנהגה שיהושע אמור לאמץ לעצמו מעבר לענוותנותו המרובה שהביאה לבחירתו למנהיג אחרי משה כדי להנהיג העם בעל כרחם, כך כל תלמיד חכם המתמנה לתפקיד על הציבור אמור לאמץ לעצמו תכונות הנהגה בתורה, בדיינות, בהנהגה מדינית. הרעיון, שמנהיג עם ישראל הוא עניו עם הנהגה שיראו ממנו.

ריקאנטי ... ואם זה הפסוק הם דברי משה לא יקשה לך אמרו אשר-נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך, כי כבר ביארתי לך כי משה במשנה תורה ידבר מפי השכינה ועל כן ידבר בלשונה, ועל השכינה אומר הפסוק אשר-נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך לא על משה. ובספר הזוהר [ח"ו רפד ע"א] **דב' וילך לא,א:** כי אתה תביא ולבחר **דב' וילך לא,בג:** תביא, מאי בין האי להאי, אלא חד תבוא לבשרא ליה דייעול לארעא ויתקיים בה, וחד תביא לבשרא ליה שולטנותא על ישראל, אתבשר על קיומא דגרמיה ואתבשר על שולטנותא דישראל:

אשר-נשבעתי – מקף כרב-מצב, (א) שבועת השכינה כפי ששמע משה (ב) שבועת השכינה כפי ששמיעה משה להם – אתנח מגביל השבועה דווקא לדור כובש הארץ

ואנכי – טפקא, כמו ב-**שמ' יתרו כב,** אנכי (טפקא - בטעם תחתון) ה' אלתידי – מרמז כי שבועת הארץ ושבועת השלטון של יהושע על ישראל באות מנותן התורה והדברים מאוחדים זה בזה.

אהיה – שם של רחמים פשוטים, ובדרך סוד מרכא מרבה הרחמים אך רבוי זה מותנה כלהלן

אהיה עמך – מרכא סלוק, מרבה ומגביל, מגביל היות ה' עם יהושע להתחזקות ולקיום שלושה דברים על ידי יהושע: הנהגה בתורה, הנהגה בכיבוש, הנהגה בהנחלה.

ואפשר להסביר כי **אהיה** – מרכא, בא ללמד שע"י הרחמים הפשוטים יהיה רבוי תורה כפי' אלשיך... כי בגלות האחרון תרבה תורה בישראל כי לא תשכח כמדובר והיא תעמוד להם.

דברים וילך לא,בג – כד: [כנ] ויצו את-יהושע בן-נון ויאמר חזק ואמץ

כי אתה תביא את-בני ישראל אל-הארץ אשר-נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך:
[כד] ויהיו ככלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמים:

פסחים מט, ויקרא משה ליהושע ויאמר חזק ואמץ (מונח פסק (מונח לגרמיה בראש פסוק) – (א) אפשרות למידה סודר שנחלק, המלמד שכיוון שיהושע היה חזק ואמץ בשלוש ההנהגות שהצטוו עליהן, ה' היה בהתמדה עמו. דומה לפרשת המן **שמ' בשלח טז,כא,כב**) ותם השמש ונמס: **כב**) ויהיו שגשגו שהמן שנמס נהיה לנחל שממנו שתו בעלי החיים ומי שצד אותם טעם טעם מיוחד בבשרם.
ב) בקריאה ללא פסק **פסחים מט,** ויהיו ככלות – רוצה לומר צער משה בכלותו לכתב את-דברי (השירה) התורה-הזאת, שמשה כותב בדמע - בכבי ועוד בקריאה ללא פסק

מדרש תהלים (בובר) מזמור צ [ג] [תפלה למשה איש האלהים]. אמר ר' חלבו בשם ר' הונא שלש עשרה ספרי תורות כתב משה אותו

ב"ה טוב טעם לדעת מנדני (טוד"ל) כי במצוותי האמנותי – התלים קי"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשפ"ג – אנתנ, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב"ש עשירה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מניין מסוים; מקא-ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

היום שמת, שנים עשר לשנים עשר שבטים, ואחת שהניח בארון, שאם יבקשו לזייף מתוכה לא היו יכולין לזייף. ויהיו כפלות משה אפשר כי כאן בקריאה ללא פסק כאשר כל מונח מציינ כעין רביע בתפקיד ארבע, מתקבל 4 + 4 + 4 והם שנים עשר ספרי תורה לשנים עשר שבטים ואחד כפשט ויהיו כפלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר והוא הספר שהניח בארון והוא המקור לכל ספרי התורה. ראה (דב' וילך לא, ט) בענין הספר הראשון שכתב משה.

דברים וילך לא, כט: כי ידעתי אחרי מותי כי-השחתת תשחתון וסרתם מן-הדבר אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי-תעשו את-הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם:

רש"י אחרי מותי כי-השחתת תשחתון והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע, מכאן שתלמידו של אדם חביב כגופו כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי.

שיחות קודש, ש"פ וילך, ו' תשרי התשכ"ו, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ... ודווקא כאשר התלמיד חביב אצל הרב כגופו, אזי ישנו אמיתית הענין דרב ותלמידו והיינו, שהתלמיד מקבל את מלוא ההשפעה מהרב, ובאופן שלא ישאר "תלמיד" בלבד, אלא יהיה "טופח על מנת להטפוח", שגם הוא יעמיד תלמידים שיהיו חביבים עליו כגופו כו', ובאופן כזה הנה כל זמן שהתלמיד חי, אזי גם הרב הוא חי.

פשט הכתוב מתאר מצב אמוני גרוע, אבל רש"י מעלה כיוון חיובי שהרב חי אם תלמידו כמוהו, והאדמו"ר מחב"ד מפתח זאת עוד. ויש לומר כי האדם נברא בצלם א-לקים, ועם ישראל חביב אצל הקב"ה באופן נעלה, וכאשר לדור אחד הדור הבא חביב כגופו אז הקב"ה חי אצל הדור הבא וכך הלאה. כי-השחתת תשחתון וסרתם מן-הדבר – פעמיים זקף בין שני קיסרים, בתפקיד דבר החוזר וקורה, התלמיד חביב אצל הרב כגופו, התלמיד נהיה לרב וגם אצלו התלמיד חביב עליו כגופו וכו' אזי כמו שהרב חי כך החיות של הקב"ה עוברת מדור לדור.

(דב' וילך לא, כט) וסרתם מן-הדבר אשר צויתי אתכם – אתנח

וקראת אתכם הרעה באחרית הימים – קדמא מהפך פשטא זקא-קטן, כעין תפקיד (א) דבר שחבירו מלמד עליו -

טט – נפתח מהתיחסות לתבות אחרית הימים רש"י והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבד ישראל את ה' כל ימי יהושע, מכאן שתלמידו של אדם חביב כגופו כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי.

טט – ע"פ רש"י וקראת אתכם הרעה, זה יקרה רק אחרי מות יהושע

תפקיד (ב) כעין כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל, הכלל וקראת אתכם הרעה הפרט באחרית הימים – הזקא-קטן מרבה כאן עוד אחרית ימים למצב הכעס ה' ואכן חזרו והכעיסו.

אבל סיום הקרא ... להכעיסו – טפחא, במעשה ידיכם – מרכא סלוק, מרבה, הגבלה. אפשר שרוצה לרמז שרק מעשי ידיהם של שונאי ישראל מכעיס לפני ה' היינו מתוך תאוה אבל פנימותם אל ה'

המשך מ-ויקרא אח"מ ז, א – ג , בבלי עירובין נד, ב תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו. נמצאו ביד אהרן ארבעה, ביד בניו שלשה, וביד הזקנים שנים, וביד כל העם אחד. נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים פירקו. נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות תלמידו ארבעה פעמים. וקל וחומר, ומה אהרן שלמד מפי משה, ומשה מפי הגבורה – כך, הדיוט מפי הדיוט – על אחת כמה וכמה. רבי עקיבא אומר: מניין שחייב אדם לשנות תלמידו עד שילמדנו – שנאמר (דב' וילך לא, ט) ולמדה את-בני ישראל. ומנין עד שתאה סדורה בפייהם – שנאמר שימה בפייהם. ומניין שחייב להראות לו פינים – שנאמר (שמ' מש' כא, א) ואלה המופתים אשר תשים לפניכם: וליגמרו כולהו ממשא! – כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו, וכבוד לזקנים. וניעול אהרן ויגמרו ממשא, וליעילו בניו וליגמרו מאהרן, וליעילו זקנים ולילפו מבניו, וליזלו וליגמרינהו לכולהו ישראל! – כיון דמשה מפי הגבורה גמר – מסתייעא מלתייה. אמר מר: רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. כמאן אזלא הא דתניא: שלשה שהיו מהלכין בדרך – הרב באמצע, וגדול בימינו וקטן בשמאלו. לימא רבי יהודה היא ולא רבנן! – אפילו תימא רבנן, משום טירחא דאהרן. רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר. וימא חד בעייה למלתא דמצוה, תנא ליה ולא נמר. אמר ליה: האידינא מאי שנא? אמר ליה: מדהאיא שעתא דאמרו ליה למר איכא מילתא דמצוה – אסחאי לדעתאי, וכל שעתא אמינא, השתא קאי מר, השתא קאי מר. אמר ליה: הב דעתין ואתני לין. הדר תנא ליה ארבע מאה זימני [אחריני] נפקא בת קלא ואמרה ליה: ניחא לין דליספו לך ארבע מאה שני, או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי? אמר: דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי. אמר להן הקדוש ברוך הוא: תנו לו זו וזו.

אמר רב חסדא: אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפייהם, אל תקרי שימה אלא סימנה. שמעה רב תחליפא ממערבא, אזל אמרה קמיה דרבי אבהו, אמר: אתון מהתם מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה: (ירמיהו לא) הציבי לך צינים שימי לך וגו', עשו ציונים לתורה. ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא – דכתיב (יחזקאל לט) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון. רבי אליעזר אמר: מהכא (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את ומדע לבניה תקרא – עשה מודעים לתורה. רבא אמר: עשה מודעים לתורה.

בשם הרב א"מ פערל הי"ד: אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות תלמידו ארבעה פעמים. ופעם חמישית אמר רב חסדא: אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפייהם, אל תקרי שימה אלא סימנה.... עשו ציונים לתורה. טט – אלו בין היתר טעמי המקרא,

רש"י עירובין נד, ב כיצד סדר המשנה – כיצד למדו ישראל תורה שבעל פה.

אשר תשים לפנייהם – ולא כתיב אשר תלמדם – צריך אתה לסדר ולשום לפנייהם טעם המיישב תלמודם. סימנין – סימני השמועות זו אחר זו, וסימני חכמים כדרך שיש בהש"ס, ותשים גירסא דסמניה בפייהם. עשו מועד לתורה – קבעו עתים לתלמידיכם, שידעו עת לבא ולשנות.

חמש פעמים בתורה מקראות העוסקים בלימוד התורה או התורה שבע"פ וכולם בטעמי רביע, מונח רביע, כעין ענין של ארבע ויותר

(דב' א, א) אלה הדברים – מונח רביע

(דב' וילך לא, ב) ויאמר אלהם – מונח רביע

(דב' וילך לא, ב) וקמנו וקמנו – מונח רביע

(דב' וילך לא, ט) ועתה – רביע פתחו לכם את-השיחה הזאת ולמדה את-בני ישראל

(דב' וילך לא, ז) וינדבר משה – מונח רביע באזני פליקתל ישראל את-דברי השיחה הזאת עד תמם: פ

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, ט: שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשורה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה ששומעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בדי' ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; ורקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: (קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה – שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה – שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.3 דברים וילך לא,א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים וילך לא,ג: ה' אלהיך הוא עבד לפניך הוא-ישמיר את-הגוים האלה מלפניך וירשם יהושע הוא עבד לפניך כאשר דבר ה':

ה' אלהיך – קדמא ואזלא, אפשר שזה מלמד שיש ללמוד הפסוק בכעין כלל ופרטיו אחריו. אפשר שזה הכלל עצמו ואפשר שזה כולל גם את המלים **הוא עבד לפניך** אשר בהמשך אנו מסבירים כפרט. ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, והכתובים הבאים הם הפרטים:

- פרט (א) מרכב משני פרטים:
- הוא עבד לפניך** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע. מוצע לומר כי טעם הפסק אינו רק בעבור הפרדה בין א' ל' ע' (שתי אותיות גרוניות). אלא מוצע לומר ע"פ ה-[אלשיך] כי יש כאן שתי משמעויות לתוכן (דב' וילך לא,ג), **הוא עבד לפניך** (א) קריאה ללא טעם פסק מלמדת כי ה' אלהיך בעצמו **הוא עבד לפניך**.
- (ב) בקריאה עם טעם פסק משמעות **הוא** הוא זכות ראיית משה (דב' וא' ג,ג), **אתה-הארץ אשר תראה בזכות זאת והוא יהושע ינתיל אותם** ותהא נוחה להיכבש **עבד לפניך** היינו זכות משה עומדת להם כאילו משה עובר ממש.
- (דב' וא' ג,ג) **וצו את-יהושע ונתקוהו ואמץהו יעבד לפני העם הנה והוא ינתיל אותם אתה-הארץ אשר תראה:**

עבד לפניך – מונח רביע, לפחות ארבע ענינים במעבר ה' וזכות ראיית משה את הארץ, לפני כל אחד מבני ישראל, ע"פ ה-[אלשיך]

- (א) לכתחילה היה אמור להיות (שמ' מש' כג,ג) **פייגלה מלאכי לפניך** והשיג משה רבנו בבקשתו (שמ' תשא לו,ט) **ילך-נא אדני בקרבנו** שלא מלאך ה' עובר אלא ה' עצמו. ועתה אף על פי שאין משה עובר, זכות זאת נשארת לישראל בהנהגת יהושע וה' בעצמו עובר עמם ולא מלאך. (ב) ההבטחה (דב' שפ' כ,א) **פייטצא למלחמה עלי-אינך וראית סוס ורכב עם רב ממה לא תירא מהם כיה' אלהיך עמך המעלה מארץ מצרים:** (ג) ההבטחה (דב' ג,ג) **ואת-יהושע צוית פעת ההוא לאמר עיניך הראת את-פל-אשר עשה ה' אלהיכם לשני המלכים האלה פן-יעשה ה' לכל-הממלכות אשר אתה עבד שקמה:** (דב' ג,ג) **לא תיראום פי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם:** (ד) (דב' וא' ג,ג) **וצו את-יהושע ונתקוהו ואמץהו יעבד לפני העם הנה והוא ינתיל אותם** (על הכיבוש) **אותם:** (ה) ההבטחה בסיום הפסוק המלמד על זכות ראיית משה את הארץ וכאילו משה עצמו עובר (דב' וא' ג,ג) **אתה-הארץ אשר תראה:**

פרט (ב) **הוא-ישמיר את-הגוים האלה מלפניך**

הוא-ישמיר – גרשיים, כעין יצא מהכלל (ולאו דווקא הכלל שפתח את הפסוק) ומפני שאחריו יש טעם תביר בכתוב **את-הגוים האלה מלפניך**, יצא להקל ולהחמיר **את-הגוים האלה מלפניך** – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים (אלו שבעה עממי ארץ כנען) הקשורים לנושא כיבוש וירושת הארץ, והפרטים חלוקים בהלכותיהם ביחס לנושא. תבנית הטעמים מלמדת לחלק בהלכת היחס אל גויי הארץ כלהלן. להחמיר – אלו שיתנגדו לעזוב ע"ז ולא יעזבו הארץ ויצאו להלחם, להשמיר להקל – אלו שיעזבו את הארץ, יחיו במקום אחר להקל – אלו שיניחו ע"ז ויהיו למס עובד, ישארו בארץ כזכור התחלנו מהלך זה ככלל ופרט. קשה לזהות בכתוב הזה כלל בתראה, כי אין כאן מלת כל ובמיוחד בטעם טפחא שיכלה לרבות כעין הפרט בנושא להקל כפי' [תוספות בבלי סוטה לה,ב] לרבות כנענים שבחוצה לארץ שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן. אפשר כי **מלפניך** או **כאשר** בטעם טפחא מרמז לכלל הסוגר המלמד שה' יזהה את המתרבים להשמדה (להחמיר) ואת המתרבים להחיות (להקל).

[בבלי סוטה לה,ב] ... ר' שמעון אומר: על גבי סיד כתובה, וכתבו להן למטה: (דב' שפ' כ,ח) **למען אשר לא-ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם וגו', הא למדת, שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותן.** אמר רבא בר שילא: מ"ט דרבי שמעון? דכתיב: והיו עמם משרפות סיד, על עסקי סיד. ור' יהודה? כי סיד, מה סיד אין לו תקנה אלא שריפה, אף אותם הכותים אין להם תקנה אלא שריפה. כמאן אזלא הא דתניא: ושבת שבו – לרבות כנענים שבחוצה לארץ שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן, [תוספות בבלי סוטה לה,ב] לרבות כנענים שבחוצה לארץ – תימה היאך קבלוה לרחב שהרי היא היתה כנענים שבתוכה כדאיתא בספרי בפרשת בהעלותך ומה אם מי שהיתה מעם שנאמר בו לא תחיה כל נשמה [על שקירבה עצמה כך קירבה המקום] וארחב קאי ואמרינן נמי במס' בגי' (דף יד:): שנתגיירה ונסכה יהושע והכא משמע כנענים שבתוכה לדברי הכל שאין מקבלין אותן ושמא על פי הדיבור היה ואמר לו שקודם שהתחילו המלחמה היו מקבלין שהרי כתיבת התורה על גבי האבנים היה קודם שהתחילו במלחמה ואפילו הכי לא היו מקבלין אלא היושבים חוץ לגבול ישראל כמו שפרש"י ואי הוה מצינו למימר דאם היו חוזרין אז בתשובה בשעה שכתבו את התורה אפילו כנענים שבתוכה היו מקבלין ואפילו לר' יהודה (דב' שפ' כ,ח) **למען אשר לא-ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם קאי נמי אשבעה אומות והכי משמע נמי לשון הספרי בפרשת שופטים ושופטים (דב' שפ' כ,ח) למען אשר לא-ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם (מלמד) שאם עושין תשובה אין נהרגין אין מקבלין אותן לא קתני אלא אין נהרגין משמע אותם שצוה הקדוש ברוך הוא לא תחיה כל נשמה אין נהרגין ולא נאמר לא תחיה כל נשמה אלא לאחר שהתחיל יהושע במלחמה שהרי יהושע שלח שלש פרוזטגמאות (ט:ט): (א) הרוצה להשלים ישלים (ט:ט): (ב) להלחם ילחם אלמא אותן שהיו רוצין להשלים לא היה הורגן [וצריך לומר] אותן שהיו רוצין להשלים קודם שהתחיל במלחמה ראשונה ואף רחב קיבלה עליה קודם שהתחילו במלחמה ולא נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון אלא באותן כנענים שחוצ' לגבולים אם מקבלין אותם לאחר מכאן דרבי שמעון לא איצטרך למימר הא למדת שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותן אלא אכנענים שבחוצה לארץ ולאחר שהתחילו במלחמה שדינם כדן [שאר] אומות שמקבלין מהן לעולם. [ויקרא רבה (וילנא) פרשת מצורע פרשה יז] ... וכי מי בא ואומר לכנענים שישראל נכנסין לארץ אמר רבי ישמעאל ב"ר נחמן ג' פרוזדיגמאות שלח יהושע אצלם (ט:ט): (א) הרוצה לפנות יפנה, (ט:ט): (ב) להשלים ישלים, (ט:ט): (ג) לעשות מלחמה יעשה, גרגשי עמד (ופנה) מאליו לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו הה"ד (ישעיה לו) עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי, גבעונים השלימו שנאמר (יהושע י) וכי השלימו יושבי גבעון, ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו.**

וירשם – אתנה, מגביל שהיה רשות לישראל לקבל גרים המשלימים עמם. כגון רחב ומשפחתה מיריחו, וכנענים שבתוכה קודם שהתחילו המלחמה, הגבעונים שיהושע נשבע להם בשגגה ובהתגלות התרמית עשאו חטבי עצים ושואבי מים למשכן ולעדה, והתגירו אבל לא התחנתו עמם, ודוד גזר סופית שלא יתחנתו עמם.

ב"ה טוב טעם דעת מנדלי (טטור"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מוציא; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מק-בד"ב** בורה לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זק-קטן** – 2; **זק-גדול** – 3; **רבי** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זק-קטן** ... **זק-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא = גרש = גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק שטור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שטור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יהושע – רביע, נושא ארבע ענינים התלויים בו, כגון:

בתורה יהושע מצווה על הכיבוש וההנחלה (**דב וילך לא,א**), **ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל-ישראל עמך ואתה** **כי אתה תבוא את-העם הזה אל-הארץ אשר נשבע ייגה לאבותם לתת להם** **אתה תנחילנה אותם,**

(**דב וילך לא,בג**) **ונצו את-יהושע בן-נון ויאמר עמך ואתה תבוא את-הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהנה עמך:** **כי אתה** – מונח רביע, על יהושע מוטלים לפחות ארבעה דברים: יהושע מנהיג אחד, חייב לאכוף את מנהיגותו (ראה **ילקוט שמעוני תורה רמז תתקמ**), על יהושע להביא את ישראל לארץ-ישראל

בספר יהושע אמר ה' אל יהושע ארבע פעמים חזק ואמץ, **יהושע א,א** **ותקן ויאמץ כי אתה תנחיל את-העם הזה את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם:** ביהושע תלויה חלוקת הארץ.

(**יהושע א,א**) **רק עמך ואתה תבוא את-הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהנה עמך:** ביהושע תלויה חלוקת עם ישראל בתורה.

(**יהושע ט,ט**) **הלא צוית' עמך ואתה תבוא את-הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהנה עמך:** פ יהושע חייב ללכת בראש הצבאות ובו תלויה הצלחת הכיבוש

(**יהושע יח,ח**) **כל-איש אשר-ימנה את-פיו ולא-ישמע את-דבריך לכל אשר-תצונו ימת רב עמך ואתה תבוא את-הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהנה עמך:** פ יהושע חייב לאכוף את המנהיגות שלו על עם ישראל.

ילקוט שמעוני תורה פרשת וילך רמז תתקמ ד"ה (לא) וילך משה ... כתיב (**דב וילך לא,א**) **כי אתה תבוא וכתובי (דב וילך לא,בג) כי אתה תבוא,** א"ל משה ליהושע זקנים שבדור עמך, והקב"ה א"ל ליהושע טל מקל והך על קדקדן דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור וכו'

הוא – יתיב – דווקא כך הדבר **עבר לפניה** – מונח זק-קטן **כאשר דבר ה'** – טפחא מרכא סלוק

כאשר – טפחא מקבל האפיון מהכתוב אחריו **דבר ה'**, טפחא ללא מרכא מתפשט האפיון לפניו, שמעבר יהושע לפנייהם כבר נצטוו עליו ואין לערער. כגון מחלוקת קרח, דתן ואבירם.

דברים וילך לא,ט: **ויכתב משה את-התורה הזאת**

ויהנה אל-הפניהם בני לוי הנשאים את-ארון ברית ה' ואל-כל-זקני ישראל:

(**רמב"ן ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** – מתחלת בראשית עד (**דב וחז"ב לד,ב**) **לעיני כל-ישראל:** ואע"פ שבכאן כתוב **תקרא את-התורה הזאת נגד כל-ישראל באזניהם** (להלן, יא), והוא רומז לספר הזה של 'אלה הדברים' על דעת רבותינו (ראה **סוטה מא,א**) (טט – פסוק (לא,יא) עוסק במצות הקהל שבה המלך קורא רק בספר דברים) – אבל בזה (טט – על (לא,ט)) חזר ובאר: (להלן ב-**דב וילך לא,בד**) **ויהיו ככלות משה לכתב את-דברי התורה הזאת על-ספר עד תמם:**, וזה יכול כל התורה כולה.

(**דב וילך לא,ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** – התוכן מלמד שמשה כתב את כל התורה כולה כפי **רמב"ן** מתחלת בראשית עד (**דב וחז"ב לד,ב**) **לעיני כל-ישראל:**

אבל תבנית הטעמים של הכתוב הבא מרמזת על גריעה **ויכתב משה את-התורה הזאת** – מונח זרקא מונח סגול. זרקא סגול עשויה לפעול בדרשה אחת כמוסיף ובדרשה אחרת כגורע. טעם מונח לפני טעם זרקא ולפני טעם סגול מרבה דרשות. זרקא סגול בתפקיד גורע מן הענין על הענין ומלמד כי שמונה הפסוקים האחרונים בספר דברים הקב"ה אומר ומשה כתב בדמע כפי **רש"י (דב וחז"ב לד,ה) ויקרא משה** – אפשר משה מת, וכתב **ויקרא משה**? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע. רבי מאיר אומר אפשר ספר התורה חסר כלום, והוא אומר "לקוח את ספר התורה הזה" (דב, לא,כו)?! אלא הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כתב בדמע (ראה ב"ב טו,א).

על פי ה' – בנשיקה (ראה מו"ק כח,א).

דב וזאת הברכה לד,ה: **ויקרא משה עבד-ה' בארץ מואב על-פי ה':**

(**בבלי מגילה יח,ב**) ... רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב, אמר ליה: ראויה כל התורה כולה ליכתב על פיך, אלא כך אמרו חכמים: אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. מדקאמר כל התורה כולה ראויה שיתכתב על פיך – מכלל דמיושרין ה' אצלו, והא רבי מאיר כתב! שעת הדחק שאני.

(**רמב"ם הלכות תפילין וספר תורה פ"א,ה"ב**) הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מזוזה אלא ח בשרוטט, אבל * תפילין אינן צריכין ט שרטוט לפי שהן מחופין, ומותר לכתוב תפילין ומזוזה שלא מן הכתב שהכל גורסין פרשיות אלו, אבל ספר תורה אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב (ע"פ **בבלי מגילה יח,ב**).

(**כסף משנה**) ... אבל ס"ת. שם (**בבלי מגילה יח,ב**) מימרא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן והטעם שמה יטעה בחסרות ויתרות: **שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעד סימן ב** צריך שיהיה לפניו ספר אחר, שיעתיק ממנו, ג שאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. ב] וצריך (א- פתחי תשובה מפנה אל מגן אברהם) שיקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתובה.

(**מגן אברהם סימן לב ס"ק מב**) (פמ"ג) אם אינו – משמע דכשכותב מתוך הכתב א"צ לקרות כל תיבה, וצ"ע דבי"ד סי' רע"ד ס"ב משמע דאעפ"כ צריך לקרות ואפשר דעתו להקל בתפילין. מאחר דמגורס גריסין עסי' תרצ"א ס"ב:

בענין הספר הראשון שכתב משה. (**דב וילך לא,ט**) **ויכתב משה את-התורה הזאת** – מונח זרקא מונח סגול, התבנית זרקא סגול בתפקיד מוסיף מסוג הענין על הענין, (**רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"א,ה"ב**) ספר תורה אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב (ע"פ **בבלי מגילה יח,ב**). משה כתב ספר ראשון שלא מן הכתב ומספר זה הוא העתיק את הספר שעליו כתוב ב-**דב וילך לא,בד**) **ויהיו ככלות משה לכתב את-דברי התורה הזאת על-ספר עד תמם:** ושדרשנו מתבנית הטעמים של **ויהיו ככלות משה** – מונח לגרמיה מונח רביע, שכתב עוד שנים עשר ספרים, שה"כ שלושה עשר ספרים.

ואפשר שמוסיף מן הענין על הענין גם שהכותב יקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתובה.

ראה (**במ' מסעי לג,ב**) **ויקרא משה את-מוצאייהם למסעייהם על-פי ה' ואלה מסעייהם למוצאייהם:** [מסכת סופרים פ"ב,ה"א] בהלכות ספר תורה, [אור החיים] בענין כתיבת ספר התורה הראשון.

בפסוק (**א,ט**) נאמר **ויכתב משה את-התורה הזאת בפסוק (א,א)** נאמר **תקרא את-התורה הזאת נגד כל-ישראל** – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא התורה שלא על כולם חלה אותה הלכה ו/או אינם מצטרפים, ללמד כי מהחמישה חומשי תורה המוזכרים ב-**לא,ט**), בשעת הקהל קוראים בספר דברים בלבד. ועוד שהקריאה אינה ברצף אלא היא קריאה בדילוגין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הַנְּאֻת נִגְדָה כָּל-יִשְׂרָאֵל – תביר מרכא טפחא, תת-תבנית שבה על קבוצת פרטים הקשורים לנושא לא חלה ההלכה. אפשר שהכוונה שמצוות הקהל מתקיימת רק ביום השני של חג הסוכות ולא בשאר ימי חג הסוכות.

ב"ה טוב טעם מדעת מנדתי (טטור ל) כי במצואת האמנותי – תהלים ק"ט, שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה; אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, למעט, לא ממש; טפקא = סרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"ל בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.4 דברים וילך לא,א (התשע"ה – התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

דברים וילך לא,א: **וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל:**

(דב' וילך לא,א) **וַיִּלְךְ מֹשֶׁה** – טפחא אנתנה, כתבנית טעמים של (דב' וא' וד') **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל**. נביא מדבקות והתעלות מתמדת של יעקב אבינו בקבלת עול מלכות שמים אל דבקות והתעלות מתמדת של משה רבנו בקבלת עול מלכות שמים.

(א) בשעה שיעקב פגש את יוסף היה קורא קריאת שמע **[מדרש אגדה (בובר) בראשית פרשת ויגש פרק מו סימן כט] ... (בר' ויגש מו,כט) וַיִּפֶל-עַל-צַנְאָיו וַיִּבְכֶּה עַל-צַנְאָיו עוֹד**: ולמה לא נשק יעקב ליוסף, לפי שהיה קורא באותה שעה בקריאת שמע: [רש"י] אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמר רבותינו שהיה קורא את שמע:

(ב) בשעת הסתלקותו של יעקב מן העולם **[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויחי סימן ח] ... ומאותה שעה זכו ישראל להיות קורין שמע, כיצד כשהיה יעקב מסתלק מן העולם הרהר בלבו ואמר אברהם אבי הוליד יצחק וישמעאל יצחק אבי הוליד אותי ועשו שמה אני יש במטתי פסולת כיון ששמעו כך אמרו כולן בפה אחד (דב' וא' וד') שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**: הה"ד (בר' ויחי מט,ב) **וַשְׁמַעְנוּ אֶל-יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם**:

[בראשית רבה (וילנא) פרשת ויחי פרשה צח] ... אלעזר בן אחוי (של רבי פנחס) אמר מכאן זכו ישראל לקריאת שמע, בשעה שהיה יעקב אבינו נפטר מן העולם קרא לשנים עשר בניו אמר להם שמעו אל ישראל שבשמים אביכם שמה יש בלבבכם מחלוקת על הקדוש ברוך הוא א"ל (דב' וא' וד') שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אבינו כשם שאין בלבך מחלוקת על הקדוש ברוך הוא, כך אין בלבנו מחלוקת אלא (דב' וא' וד') ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: אף הוא פירש בשפתיו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל הדא הוא שישראל משכימים ומעריבים בכל יום ואומרים (דב' וא' וד') שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אבינו ממערת המכפלה אותו דבר שצויתנו עדיין הוא נוהג בנו (דב' וא' וד') ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

ומיעקב אבינו אל משה רבנו בדבקות והתעלות מתמדת בקבלת עול מלכות שמים ע"פ **[שיחת ש"פ וילך התש"ה – האדמו"ר ממ"ש, דבר מלכות התשע"ו – ו' תשרי התשע"ז, ע' רטו]** אחרי מאה ועשרים שנות עבודת ה', עמד משה בדרגה רמה ונשגבה, ובכל זאת ביומו האחרון עסק ב"וילך" הליכה ועליה לדרגה נעלית עוד יותר.

וע"פ (דב' וא' גכג) **וַתִּתְּנָן אֶל-ה'** – (סלוק מפסוק קודם) טפחא אנתנה כתבנית טעמי (דב' וא' וד') **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** – (סלוק מפסוק קודם) טפחא אנתנה, תחנית משה רבנו כמנין (דב' וא' גכג) **וַתִּתְּנָן** (= תפל"ה שהיא שיר"ה) הייתה התחזקות בקבלת עול מלכות שמים. כך גם כאן עליה במדרגת קבלת עול מלכות שמים.

דברים וילך לא,א: **וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל:**

תהלים מו,ט: **לְכוּ-חַזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר-שָׂם שָׁמַיִם בַּאֲרָץ:**

קהלת יב,יא: **דְּבָרֵי חֲכָמִים כְּפִרְכָּבוֹת וְכַמְשֻׁמְרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֶסְפוֹת נִתְּנוּ מַרְעָה אֶחָד:**

משלי כב,כ: **הָלֵא כְּתַבְתִּי לָךְ שְׁלוֹשׁ שְׁלִישִׁים בְּמוֹעֲצַת נְדָעַת:**

משלי כב,כא: **לְהוֹדִיעַךָ קִשְׁט אֲמָרֵי אֲמֵת לְהַשִּׁיב אֲמָרִים אֲמֵת לְשִׁלְחִיךָ: פ**

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וילך סימן א]

(דב' וילך לא,א) **וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל**: אין וַיִּלְךְ אלא לשון תוכחה (ט: משה מצוה את בני ישראל לקבל עול מלכות שמים ואח"כ מוכיחם לנתבם לדרך טובה) שנאמר (תה' מו,ט) **לְכוּ-חַזוּ מַפְעָלוֹת ה'**, בסוף קהלת כתיב (קהלת יב,יא) **דְּבָרֵי חֲכָמִים כְּפִרְכָּבוֹת**, מה דרבן זה מכוון את הפרה לתלמיה אף דברי תורה מכוונות לב לומדיהוון לדרך טובה (ט: צד מוסר, צד הלכה), **(קהלת יב,יא) וְכַמְשֻׁמְרוֹת נְטוּעִים** מה מסמר זה קבוע אף דברי תורה קבועים ומה נטיעה פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבינ למצוא בהם טעם, נתנו מרועה אחד אף על פי שהללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין כולן אמרן משה מפי הגבורה וכמשמרות נטועים כתוב בשי"ן לומר שיש בתורה כ"ד ספרים כמנין משמרות שהעמיד דוד לכך נכתב בשי"ן, וכן בדברי הימים נכתב דוד מלא שהוא בגימטריא ארבע ועשרים כנגד ארבע ועשרים משמרות שהעמיד דוד. **וְכַמְשֻׁמְרוֹת נְטוּעִים** – על בסיס רעיון כ"ד המשמרות אפשר להסביר כי דרכי לימוד התורה הם בעלי אופני לימוד קבועים והם שומרים מטעויות וטטיות.

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וילך סימן ב]

(דב' וילך לא,א) **אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** זשה"כ (משלי כב,כ) **הָלֵא כְּתַבְתִּי לָךְ שְׁלִישִׁים בְּמוֹעֲצַת נְדָעַת**: מועצת עולה בגימטרי' תר"ו ושבע מצות שנצטוו לבני נח תרי"ג, ונראה לבאר את דברי ה-**[מדרש תנחומא]** ע"פ פי' ה-**[אלשיך]** על (משלי כב,כ) **הָלֵא כְּתַבְתִּי וגו'**

[אלשיך] על (משלי כב,כ) ועל (נושא ההקדמה ה'ד' אמר כ (משלי כב,כ) **הָלֵא כְּתַבְתִּי** וכו', והוא כי במדרש דעת רבי שמואל בר נחמני הוא, כי **שְׁלִישִׁים** הוא כמד"א ושלישים על כלו, ועל פי דרכנו יאמר, אל יפלא בעיניך אשר נשתלח (משה) פה להאיר עיני ישראל במה שמיחד לחלק נפשו, ואפי' הוא יתברך המשלחו מיחל אליו לפסוק על פיו בישיבה של מעלה, מי יגיד לו קושט אמרי אמת, כי אולי תתבלבל דעתו (של אדם מישאל) בראותו מחלוקות רבות, במה יבטח שלא יחטיא מנקודת האמת ובשר ודם הוא מעותד לשגיאות, כי הלא דע כי הלא כתבתי לך שלישים הם שרים גדולים, הוא כי כל התורה כלה שמותיו של הקדוש ברוך הוא הן, והם כחות קדושה רבי האיכות חלק אלוך ממעל והן הם בעזרונו.

שנית, כי גם זה נוסף **בְּמוֹעֲצַת** המייעצות אותנו בדרך זו נלך, הם מדות שהתורה נדרשת שמסרתים לך, וגם **נְדָעַת** הוא אשר חננתך דעת לברור האמת ע"י ויכוח ופלפול, וכל זה עשיתי למה שע"י כן אני מודיעך (ט: **לְהוֹדִיעַךָ**) מה שהוא (משלי כב,כא) **קִשְׁט** וכו', כלומר אל יקשה לך לומר, כי גם ע"י מדות התורה אפשר לדון על טהור וטמא, כי גם אשר אין הלכה כמותם דנין דינים על פי מדות התורה אל תחוש, כי גם מה שאינו הלכה גם הם דברי אלקים חיים, אלא שהגני מבטיחך במה שהוא **קִשְׁט אֲמָרֵי אֲמֵת** שלא יבצר ממך, כי הלא אתה מעותד **לְהַשִּׁיב אֲמָרִים אֲמֵת לְשִׁלְחִיךָ**: מן השמים ששלחך פה להגידם, שגם לו ית' תשיב אותם לפסוק אותם על פיך בישיבה של מעלה. או **אֲמָרִים אֲמֵת** שהם אמת לפניו ית', אשר אין לפניו ספק, וזהו **לְשִׁלְחִיךָ** ובזה תבטח שלא ימוט ממך **קִשְׁט אֲמָרֵי אֲמֵת** הוא כיוון ההלכה, והוא כל א' לפי בחינתו כאמור בהקדמה השלישית:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשערה; אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ונראה לבאר את דברי ה-[מדרש תנחומא] ע"פ פי' ה-[אלשיך] על (משלי כב,כ) הלא כתבתיו וגו' והעולה מדבריו שיש הרבה מפרשים ופירושים אך "כי גם מה שאינו הלכה גם הם דברי אלקים חיים". ומוצע לומר כי תבניות הטעמים ב-(דב' וילך לא,א) [וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִרְמוֹת ל-] [מדרש תנחומא] ולביאור ה-[אלשיך].

(דב' וילך לא,א) [וַיִּלְךְ מִשָּׁה – טפחא אתנח, כתבנית טעמים של (דב' וא' וד), שָׁמַע יִשְׂרָאֵל מתוך קבלת עול מלכות שמים, משה מלמד באחריות [וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה]

את-הַדְּבָרִים – מקף כרב-מצב הדברים (א) דברי תורה לשם יגדיל תורה ויאדיר (ב) דברי תורה להלכה ולמעשה. [וַיִּדְבֹר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב, ושעל חלק מהפרטים לא חל ענין או הלכה מסוימת. ע"פ פי' [אלשיך] על (משלי כב,כא) לימוד התורה פרה ורבה באופנים שונים, אבל להלכה פוסקים רק בחלק מהשקלא וטריא התורנית.

רעיון דומה נדרש במקומות אחרים בזהר [זוהר כרך א פר' בראשית כז,א] [זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קננ עמוד א] [זוהר חדש - תיקונים כרך ב דף סג עמוד א] [זוהר חדש - תיקונים כרך ב דף סה ע' ב - דף סו ע' א] [זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (במדבר) פרשת פנחס דף רכט עמוד ב]

על (שמות א,יז) [וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיִּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֶמְרָא וּבְלִבְנִים וּבְכַל-עֲבֹדָה פְּשָׁדָה אֶת-כָּל-עַבְדֵיכֶם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בְּיַדְכֶם בְּפָרְדָּה: הפסוק מוסבר ככלל ופרט וכלל שבי"ג מדות. ובו נלמד על התועלת הרוחנית בלימוד התורה ושמירת המצוות ודרכי ברור הלכה כדי להגיע להלכה פסוקה.

הקישור לתבניות הטעמים ולכעין מידה כלל ופרט וכלל: מדרשי זוהר שהובאו מלמדים על השורשים הרוחניים של הבירור ההילכתי ועל התועלת הרוחנית בלימוד התורה ושמירת המצוות. בתוך כך הם מלמדים על כלי ברור הלכה כדי להגיע להלכה פסוקה. ע"פ תבניות טעמי המקרא הפסוק מלמד על הבירור ההילכתי בכעין כלל ופרט וכלל.

[וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיִּיהֶם – קדמא ואזלא, הוא רמז ללימוד בכעין כלל ובפרט, הכלל הוא יגיעת ברור בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בקושיא, קושיה הלכתית ששרשה בחמישה חומשי תורה, שיש לברר ע"י הכלים הנלמדים מהפרטים בַּחֶמְרָא בְּקָל וְחֹמֶר, וּבְלִבְנִים בְּלִבְנֵי הַלְכָתָא, וּבְכַל-עֲבֹדָה פְּשָׁדָה. בג"ש (בגזירה שווה) (ובגירסה אחרת) וּבְכַל-עֲבֹדָה פְּשָׁדָה דא ברייתא (שדה במובן של חוץ וכך הברייתא היא משנה חיצונית, שנמצאת מחוץ למשניות שקבץ רבי יהודה הנשיא), אֶת כָּל-עַבְדֵיכֶם וגו' דא משנה, (מצד אחד זה פרט, כי המשנה היא מסורת מבוררת שרבי יהודה הנשיא כלל במשנה, מצד אחר זה שייך לכלל בתראא)

ללא הכלל בתראה היינו אומרים שאין ביגיעת הברור של קושיה הילכתית אלא הכלים שנמנו בפרטים. לכן בא הכלל בתראה וחזר וכלל אֶת כָּל-עַבְדֵיכֶם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בְּיַדְכֶם בְּפָרְדָּה: ללמד

- (א) שהפרטים הם משלים – הדגמות של אלו כלי ברור הלכתי יש לרבות והם כל המידות ודרכי הלימוד שהתורה והאגדה נדרשת בהם, וכן כל המקורות האפשריים לברור ההלכה.
- (ב) מהברור ההילכתי יוצאה הלכה פסוקה על בסיס המקורות המתאימים ודרכי הלימוד המתאימים ומותרה מחוץ להלכה את מה שלא נכלל מהדיון התורני בפתרון הקושיה ההילכתית. כמו-כן קושיות שלא הובררו נותרות ל-משיח ואליהו לפותרן. ראה (שמות כג) מִשָּׁה וְתִאמָר - זקף-קטן זקף-גדול, גי' מלות הטעמים עולה תקע"ו (576) גי' המלים המוטעמות עולה תתקצ"ב (992), ההפרש בין שתי הגימטריאות עולה 992 - 576 = 416 תי"ו. באוצר הגי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל מצאנו בין היתר כי 416 עולה משי"ח ואליה"ו.

דברים וילך לא,ד: וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹוג מְלֹכֵי הָאֲמֹרִי וְלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם: דברים וילך לא,ה: וַנִּתְּנָם ה' לְפָנֶיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל-הַמְצָזָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם:

[אלשיך] (דב' וילך לא,ד) והנה היתרו יתברך עושה המלחמה, אפשר שנותן חרב איש באחיו וכל העם נצבים אך לפשט החללים, או שהוא יתברך מכניע מזלם וישראל הורגים עם הרוג. על כן אחרי אומר (לא,ג) ה' אֵלֵינוּ הוּא עֵבֶר כו', אמר אל יעלה על לבבכם שהוא יתברך יהרגם או יתן חרב איש באחיו ואיש ברעהו, כי אם (לא,ד) וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹוג שהוא הכניע מזלם וישראל הכום, כמאמר הכתוב בסיחון (במדבר כא כד) ויכהו ישראל לפי חרב, ובעוג (שם כא לה) ויכו אותו כו', כי אם שישראל הכום, אליו יתברך יתייחס הדבר, וזהו אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם כי הכניע מזלם וניתן להם כח להכותם: (לא,ה) ושמא תאמרו למה לא יעשה בדרך האחרת, לזה אמר (לא,ה) וַנִּתְּנָם ה' לְפָנֶיכֶם, ולא יהרגם הוא שלא בפניכם כאשר עשה בימי חזקיהו או כדרך אסא, הלא הוא, למה ש-(לא,ה) וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל-הַמְצָזָה שתעשו המצוה בידיכם של (דב' שפ' כט,ז) לֹא תִתְּנָה קִלְיָנְשָׁמָה: ויהיה לכם הזכות הלזה:

[מלב"ם] (דב' וילך לא,ד) וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם לז' האומות כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעֹוג מְלֹכֵי הָאֲמֹרִי וְלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם. ועכ"ז הניח מהם שיפלו ביד בני ישראל כמ"ש לעיל (כט ו) ונכם כדי שיקראו המה המכים, וכן יעשה לז' האומות שאף שישמיד אותם ישאיר מהם:

מפשט (לא,ד) משמע שה' פועל הכל, ומפשט (לא,ה) משמע שישראל עושים הכל. ה-[אלשיך] מפרש שה' מכניע שרי האומות, וישראל מכים עמים ללא שרים (היינו עם הרוג). ה-[מלב"ם] מפרש כי ה' מכה רוב המכה באומות ומשאיר מעט לישראל להשלים. מתבנית הטעמים של (לא,ד) וַעֲשֵׂה ה' לָהֶם – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז על שני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות לימוד אחד יוצא מפשט הכתוב. בדרך ה-[אלשיך] שני הלימודים יהיו (א) ה' מכניע שרי האומות וזה מוציא מהפשט שה' עושה הכל (ב) ישראל הורגים עם הרוג (ללא שר) שזה מתאים לפשט (לא,ה) בדרך ה-[מלב"ם] שני הלימודים יהיו (א) ה' מכה רוב המכה וזה מוציא מהפשט שה' עושה הכל (ב) ישראל משלימים מעט מהמכה באומות וזה מוציא מהפשט של (לא,ה) שישראל עושים הכל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצותי האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; **מהקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דרגא** – מוציא; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טפקא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שמעמדים חלק מפרטיה מנעין מסוים; **מקב** – ב"כ בורר ליימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהנעין על הנעין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** – גרשיים – יוצא מהנעין; **קדמא ואזלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 דברים וילך לא,א (התשע"ט – התש"פ)

דברים וילך לא,ט: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת

וַיִּתְּנָהּ אֶל-הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנְּשָׂאִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית ה' וְאֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל:

דברים וילך לא,י: וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּמַעַד שָׁנַת הַשְּׂמִטָּה בַּחַג הַסְּפֹת:

(לא,י) **וַיְצַו מֹשֶׁה** – (סלוק) מרכא טפקא, עשויה לפעול בתפקיד סמוכים (כעין מידה כ"ב מל"ב מידות של ר'אלעזר בריה"ג) מדבר שחבירו (כאן **דב' וילך לא,ט**) מוכיח עליו. אפשר שמלמד שני דברים. **(לימוד א)** מי קורא בספר תורה בהקהל שמבורר בדיון להלן על **לֵאמֹר מִקֵּץ (לימוד ב)** שבהעברת ספר תורה אל המלך ישתתפו המוזכרים ב-**(דב' וילך לא,ט)** **וַיִּתְּנָהּ אֶל-הַכֹּהֲנִים** (וה) **בְּנֵי לֵוִי** ו- **זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל** וכך נאמר ב-**[משנה סוטה פ"ז מ"ח]** פרשת המלך (במובן מה המלך או גדול הקהל קורא בהקהל) כיצד מוציא יום טוב הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר **(דב' וילך לא,י)** **מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּמַעַד** וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת (עד כאן ישראלים ולוים, מכאן הכהנים) נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכהן גדול נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא

[בבלי סוטה מא,א] גמ'. בשמיני סלקא דעתך? אימא: (בשנה)שמינית. וכל הני למה לי? צריכי, דאי כתב רחמנא **(רק)** **(לא,י)** **מִקֵּץ**, והוה אמינא נימנו מהשתא (ע"פ רש"י: שיתחילו למנות משנת 40 בעמדם בערכות מואב) ואף על גב דלא מתרמי בשמיטה (אע"פ שעדיין לא הוטלה מצוות שמיטה כי החלו למנות רק אחרי 14 שנים של כיבוש וחלוקה), כתב רחמנא **שְׂמִטָּה**; ואי כתב רחמנא **(רק)** **שְׂמִטָּה**, הוה אמינא בסוף שמיטה (ע"פ רש"י: קודם ר"ה של שנה שמינית כי כך משמע מהכתוב "מקץ שבע"), כתב רחמנא **בְּמַעַד**; ואי כתב **בְּמַעַד**, הוה אמינא מריש שתא (ר"ה של השנה החדשה, רש"י: שכולן נקראו מועד כדכתיב **(וי אמר כג,ד)** **אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר-תִּקְרָאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם**); כתב רחמנא **בַּחַג הַסְּפֹת**; ואי כתב רחמנא **(רק)** **בַּחַג הַסְּפֹת**, הוה אמינא אפי' יום טוב אחרון, כתב רחמנא **(לא,יא)** **בְּבֹא כָל-יִשְׂרָאֵל**, **[רש"י סוטה מא,א]** צריכי - כל הסימנין הללו **(לא,י)** **מִקֵּץ שָׁנַת הַשְּׂמִטָּה** ו- **בַּחַג הַסְּפֹת** ו- **בְּמַעַד**.

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוטה פ"ח מ"ח] בשמיני, אמרו שרוצה לומר בשמינית, כלומר השנה השמינית (החל) מן (סוף) השמיטה (הקודמת), והיא תחלת השמיטה השניה בלי ספק. והקריאה ביום שני של סוכות של אותה השנה, והוא אמרם אי כתב רחמנא בחג הסוכות הוה אמינא אפילו ביום טוב האחרון, כתב רחמנא **(לא,יא)** **בְּבֹא כָל-יִשְׂרָאֵל** מאתחלתא דמועדא, כלומר מיום ראשון של חול המועד. ומוסרין ספר תורה מיד ליד לכבוד ולהדור.

לפי **[בבלי סוטה מא,א]** ו-**[רש"י]** ו-**[פני המש' לרמב"ם]** כדי לקבוע זמן להקהל צריך לעבור לפחות ארבע דרשות, אפשר שזה מרומז ב-**שִׁבְעַ שָׁנִים** – מונה רביע בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים כדי לברר ממתי החלו למנות שנים לשמיטין ומתי בדיוק יתקם מצות "הקהל".

[תורה תמימה] (דב' וילך לא,י) **מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים** וגו' - כל הני סימני למה לי, צריכי, דאי כתב **(רק)** **(לא,י)** **מִקֵּץ** הו"א נמנו מהשתא ואף על פי דלא מתרמי בשמיטה כתב **שְׂמִטָּה**, ואי כתב **שְׂמִטָּה** הו"א בסוף שמיטה, כתב **בְּמַעַד**, ואי כתב **בְּמַעַד** הו"א מריש שתא, כתב **בַּחַג הַסְּפֹת**, ואי כתב **בַּחַג הַסְּפֹת** הו"א אפילו יום טוב האחרון, כתב **(לא,יא)** **בְּבֹא כָל-יִשְׂרָאֵל** - מאתחלתא דמועד^(א) **[סוטה מ"א א:]** **[תורה תמימה הערה ז]** מפרש צורך הסימן המשולש שבפסוק זה (טט: ויש עוד סימן מהפסוק בא), מקץ שנת השמיטה, בחג הסוכות, במועד, ומפרש דאי כתב **מִקֵּץ** וגו' הו"א נמנו משנת ארבעים שבערבות מואב נאמרה פרשה זו ואעפ"י דלא מתרמי בשמיטה שלא מנו שמיטין עד לאחר שבע שכבשו ושבע שחלקו כמבואר בערכין י"ב ב', לכן כתב שמיטה. ואי כתב שמיטה לבר הו"א בסוף שמיטה קודם ר"ה של שמינית, דהא מקץ שבע בסוף שנה במשמע לכן כתב ומועד, ואי כתב במועד הו"א מר"ה שגם הוא נקרא מועד, שכן הוא חשוב בפ' אמור כי אלה מועדי ה' גם ר"ה, לכן פ' בחג הסוכות, ואעפ"י דלמעט מר"ה היה די לכתוב מקץ שבע שנים שנת השמיטה בבוא כל ישראל לראות, ור"ה לאו זמן ראייה הוא, בכ"ז פ' **בַּחַג הַסְּפֹת** למעט גם פסח:

(לא,יא) **שָׁנַת הַשְּׂמִטָּה בַּחַג הַסְּפֹת** - שנת השמיטה בחג הסוכות מאי עבידתה (טט: מה עושה שנת השמיטה בחג הסוכות של השנה השמינית), שמינית היא^(ב), אלא לומר לך, כל תבואה שהביאה שליש בשביעית לפני ר"ה אתה נוהג בו מנהג שביעית בשמינית^(ג) **(ר"ה י"ב ב'):**

[תורה תמימה הערה ח] ר"ל מאי עבידתה לקרות **(לא,י)** **בַּחַג הַסְּפֹת** שבסוף שבע שנים שנת השמיטה, הרי כבר יצאה השמיטה מר"ה וכבר נכנסת שנה שמינית: טט: הערה ח היא מבוא להערה ט.

[תורה תמימה הערה ט] וה"ק קרא יש לך דבר שהוא של שמינית והוא אסור כשביעית ואיזו זה, זה תבואה שהביאה שליש, ומפרש בגמרא ודלמא לא עייל כלל וקאמר רחמנא תשמט ותיזיל עד חג הסוכות (טט: אולי רצה ללמד ששנת שמיטה תימשך עד חג הסוכות של שנה שמינית), ומשני לא ס"ד (טט: אל תלמד כך), דכתיב **(שמ' מש' כג,טז)** **וְחַג הַאֶסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה**, מאי אסיף אילימא חג הבא בזמן אסיפה הכתיב **(שמ' מש' כג,טז)** **בְּאֶסְפָּה**, אלא מאי אסיף קציר, וקים להו לרבנן דכל תבואה שנקצרה בחג (טט: הסוכות) בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה וקא קרי לה **בְּצֵאת הַשָּׁנָה**, וע"ל בפ' משפטים שם:

(לא,י) **בַּחַג הַסְּפֹת** – מרכא מרבה, סלוק מגביל, כעין רבוי הגבלות. הגבלה שנאמרת בפסוק "מצוות הקהל" תקיים ע"פ **[פיה"מ רמב"ם]** מיום ראשון של חול המועד. ומוסיף עליה הגבלה שלא תקיים ביום האחרון של חג הסוכות, ועוד הגבלה שלא בחג פסח. ועוד הגבלה שלענ"ד נלמדת כך: **הַשְּׂמִטָּה** – טפקא בתפקיד כפותחת טפה להתאפיין מהגבלות שנלמדות מטעמי מרכא סלוק של הכתוב אחריה **בַּחַג הַסְּפֹת**. נוסף להגבלות אלו את קדושת השנה השביעית – שנת השמיטה וזה יסייע ללימוד שתבואה שהביאה שליש גידולה לפני ראש השנה השמינית (השנה שאחרי שנת שמיטה) ינהג בה קדושת שביעית.

(דב' וילך לא,י) **מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים** – מונה לגרמיה מונה רביע, שתי קריאות לכתוב זה. קריאה עם פסק שבה מלת "מקץ" עומדת בפני עצמה כפי שנדרש ב-**[בבלי סוטה מא,א]** וב-**[יאר הפסיק]**. אפשר שיש גם קריאה ללא פסק. **(דב' וילך לא,י)** **מִקֵּץ שִׁבְעַ שָׁנִים** – שמשמעותה שעברו שבע שנים כמו ב- (שמ' תשא לד,כ – כא) אבל צריך את שני הכתובים כהסבר **[בעלי התוספות ע' שט- שי (אוצר החכמה)]** וכן ב-**[תוספות השלם כי תשא, השלמות לס' שמות, גליס יעקב, ע' קנא (אוצר החכמה)]**

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטוד"ל) כי במצואת האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תפצית ההשערת: אנתה, סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרנא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קבל שעשוי לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

וקשיא לר"ת מאורליינס למאן דאמר שהכתוב מדבר בשביעית כמו שפירש"י שם כאן למה לי האי קרא (טט: בהריש ובקציר תשבות) הא נפקא לן הכא מן (דב' וילך לא,י) ויצו משה אותם לאמר מקיץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בתי הספוח: האמור בפרשת וילך שפירש"י שם וז"ל מקץ שבע שנים בשנה הראשונה של שמיטה בשמינית ולמה קורא אותה שנת השמיטה שעדיין שביעית נוהגת בה בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית עכ"ל, וגם כן נדרש בפ"ק דר"ה וא"כ תרי קראי למה לי ואפילו למאן דאמר שאין כחריש ובקציר תשבות מדבר בשביעית כמו שפירש"י כאן, קשה שהרי הוא דורש בפ"ק דר"ה שמוסיפין מחול על הקדש שנת שביעית את נפשותיכם וגו' ולמה לי וענינים לדרוש שבע שנים היינו אליבא דמאן דהאי קרא דהכא מדבר כשביעית, ומ"מ תרויהו צריכי דאי מהתם (טט: בוילך) הוה מינא דהאי כנוהג מנהג שביעית בשמינית היינו לאסור בסחורה ולהתחייב לביעור וכשאר דיני פירות שביעית אכל לחרוש ולקצור ולעבוד לצורך אותם פירות לא הייתי אוסר דבר התלוי כעבודת הארץ כיון דנפקא שביעית שריא אפילו לפירות שביעית קמ"ל אידך קרא, וניחא דדריש מהאי קרא דהכא תוספת שביעית דאי לאו הכי מאי תוספת שייך בפירות שגדלו בשביעית כמאי דאסירי בשמינית כך פי' בעלי התוספות בפ"ק דר"ה. טט: הקריאה ללא פסק משמעה נוהגים קדושת שביעית בשנה שמינית בפירות שהביאו שליש גידולם בשביעית (מסחר, ביעור ושאר דיני פירות שגדלו בשביעית). ואין נוהגים אסורי שביעית של חריש קציר ועבודת הארץ.

(דב' וילך לא,י) מקיץ שבע שנים – מונח לגרמיה מונח רביע, מקיץ – מונח לגרמיה מלמד שמלת "מקיץ" כאן מלמדת על זמן שאחרי ר"ה של השנה השמינית ולא על סיום השנה השביעית.

(יאר הפסיק, הרב י"א שפירא (אוצר החכמה)) (דב' וילך לא,י) מקיץ שבע שנים. ע"י ברבינו בחיי ז"ל שמקץ זה לא דמי ל- (דב' ראה טו,א) מקיץ שבע שנים מעשה שמיטה: האמור גבי שמיטה לעיל (טו א) (טט: בפר' ראה מדבר בשמיטה כספים שנשמטים רק בסוף שנה השמיטה), ואף ששניהם הכוונה סוף, מ"מ קץ האמור כאן הוא חוץ למספר השבע, והאמור בשמיטה הוא מכלל השבע, דשמיטה אינה משמטת אלא כסוף, עכ"ד עיי"ש. ומדויק כאן המפסיק, דר"ל כשהשביעית כבר נפסקה ונגמרה לגמרי וע"י סוטה מ"א א'.

עשויה להיות קריאה עם פסק בצורה הבאה (דב' וילך לא,י) ויצו משה אותם לאמר מקיץ לומר = לקרוא את פירות הקהל בעת שיחול המקיץ. כדי להוכיח זאת נזכיר את שאמרנו בפתיחת העיון (לא,י) ויצו משה – (סלוק) מרכא טפחא, עשויה לפעול בתפקיד סמוכים (כעין מידה כ"ב מל"ב מידות של ר'אלעזר בריה"ג) מדבר שחבירו (כאן דב' וילך לא,ט) מוכיח עליו. אפשר שמלמד שני דברים. (לימוד א) מי קורא בספר תורה בהקהל.

רץ כצבי – ירח האיתנים, סימן כג, ד, ד"ה ע' רצו, רייזמן צבי, (אוצר החכמה) בביאור האם הקהל חייב בקריאה של מלך כ- (רש"י בבלי מגילה ה,א) או שבאין מלך יקרא גדול העם כמשמע מ- (רמב"ם הל' חגיגה פ"ג,ה"ד?) וכמשמע בע' רצו ע"פ [ספר החינוך, מצוה תריב] שלא כתב בשרשי המצוה שהמלך הוא הקורא, אלא שהוא מחויב לקרוא אם יש מלך. עיקר שורש המצוה הוא עצם ההיקהלות והקריאה לחיזוק יראת ה'. ובע' רחצ ציטט ממה שכתב ה- [מנחת חינוך אות ב] הנה מבואר בש"ס סוטה (מא,א) דהמלך היה קורא, ואיני יודע אם הלכה למשה מסיני כך היא דדוקא מלך, ואם אין מלך בישראל אין מצוה כלל, ... ואפשר דלאו דדוקא מלך, רק גדול שבדור עליו היה המצוה אם לא היה מלך, וכן נראה מצד הסברא. טט: הקריאה עם פסק בצורה הבאה (דב' וילך לא,י) ויצו משה אותם לאמר מקיץ היא צירוף של שני פסוקים (דב' וילך לא,ט) ויתנה אל-הפנהים בני לוי הנשאים את-אזנן בקריאת ה' ואל-כל-זקני ישראל: (דב' וילך לא,י) ויצו משה אותם לאמר מקיץ. מלת אותם לאמר מקיץ. מלת אותם מתיחסת אל הכהנים, הלויים, וזקני ישראל המוזכרים ב- (דב' וילך לא,ט) ובדיעבד גדול העם בדורו מביניהם יקרא את פירות הקהל לחיזוק יראת ה' והערבות ההדדית בכלל ישראל.

... (לא,י) מקיץ – מונח לגרמיה שבע שנים – מונח רביע, מלמד לפחות ארבעה דברים. ולהלן ארבעה דברים לפי פירוש [ליקוטי אנשי שם] ... האדם מצד טבעו עלול ומוכן למועדי רגל יכרע ויפול תחת ארבעה אבות נזיקים מוטבעים ביצירתו ומהם בענינים הכרחיים אליו שהם המונעים הראשיים המטרידים את האדם מהשגת שלימותו. (טט: א) הכרח היולאנתי אשר הוא צריך אל המזון ואל הלבוש ... חשבה הרב המורה (רמב"ם) ז"ל לסבה חמישית בפרק ל"ד חלק א'. (טט: ב) אפילו ימצאו אליו כל צרכיו ... עוד יולדו בתקופות הימים טרדות ובהלות ומשוי מצבי הכוכבים בתנועותיהן ... יולידו בגופות האדם הרבה חליים פגעים ונגעים ... שהאריך בזה בעל בחינת העולם. (טט: ג) המעיקים אשר מצד הזולת ... שזכר הרב המורה בתחלת פרק ע' (טט: ?) ובזולתו פרק י"א חלק שני. (טט: ד) ירושת הדעות הכוזבות אשר יושמו כפי הלומדים מחסרון ידיעת המלמדים אם מרוע אמנותיהם ודעותיהם אם מהשבושים אשר יפלו בלמוד ...

כיוון בחכמת בוראו כי לשמיעתם את דברי התורה מפי המלך באותו פומבי הנפלא (טט: ע"פ מאור ושמש זמן הקהל הוא זמן ערבים זה לזה) יכון זמן מיוחד שבו יושלמו כל הענינים מהארבעה הצדדים הנזכרים על צד היותר שלם שאפשר. ... בהיות (מוצאי) שמיטה כבר נסתלק המטריד הראשון כי נאמר (וי' בהר כה,כא) וצוית את-ברכתל לכם בשנה הששית ועשת את-הקבואה לשלש השנים: והנה בהיות המיוחד מכל המועדים חג הסוכות כבר נסתלק המטריד השני (טט והמעיק השלישי – המעיקים) הוא הנזק הנמשך מבלתי שווי תקופות הימים ... כי ברבות העם המתעסקים במצוה יראה כח ההשגחה אפילו על הדברים המתרגשים לבוא בעודם בבתיהם כמו מגנבים ומשמירות גרועות. (טט ההשגחה המופלגת מגינה על הכל) הלמוד הרביעי קריאת התורה תסיר שבוש הדעות והאמונות הנפסדות

דברים וילך לא,י: ויצו משה אותם לאמר מקיץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בתי הספוח: (לא,י) אותם לאמר – מונח מרבה, אתנה מגביל, רבוי הגבלות בצווי. אפשר כי מגביל את הקורא להיות אחד לכתחילה מלך, בדיעבד גדול הדור. [מנחת חינוך] הקריאה צריכה בלשון הקודש ובפרשיות מסוימות כנאמר ב- [משנה מסכת סוטה פ"ז מ"ח]. (לא,י) במעד שנת השמיטה – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשוי להתרחב, תביר מחלק בקבוצת הפרטים וממעט חלקם אפשר שזה כפסק [רמב"ם חגיגה פ"ג,ה"ב] כל הפטור מן הראייה (כגון שאין לו אדמה בא"י) פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל, אבל הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר (לא,יא) קבוא כל-ישראל וזה אינו ראוי לביאה, והדבר ברור שהטומטום והאנדרוגינוס חייבין שהרי הנשים חייבות. [הכתב והקבלה דב' לא] מוסיף גר תושב להקהל בתנאי שיש לו קרקע.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטוד"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מנצח מסוים; מקר- בדי"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.6 דברים וילך לא,א (התש"פ)

[בבלי ראש השנה כו,ב] [משנה ר"ה פ"ד,מ"ח]. שופר של ראש השנה של יעל, פשוט ופיו מצופה זהב, ושתי חצוצרות מן הצדדין. שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר. ובתעניות בשל זכרים, כפופין ופיהן מצופה כסף, ושתי חצוצרות באמצע. שופר מקצר וחצוצרות מאריכות, שמצות היום בחצוצרות. שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות. רבי יהודה אומר: בראש השנה תוקעין בשל זכרים, וביובלות בשל יעלים.

הפסוק המוזכר ב-**[בבלי ראש השנה כז,א]**

במדבר בהעלתך יב: עֲשֵׂה לְךָ שֹׁפָר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה וְלְמִסְעֵ אֶת-הַמַּחֲנֹת:

עֲשֵׂה לְךָ – מונח רביעי, אפשר שבא לדרוש על דברים הקשורים בחצוצרות ושופר

משנה. (טט - א) (ע"פ **[רמב"ם הל' שופר ולולב פ"א,ה"ב]**: במקדש תקעו בראש השנה ב-) שופר (אחד בלבד) של ראש השנה של יעל, פשוט ופיו מצופה זהב (לקישוט ולא במקום הנחת פה שזה פסול), ושתי חצוצרות מן הצדדין (בגבולין אין תוקעין בר"ה אלא בשופר בלבד). (טט - ב) שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר. (טט - ג) **[רמב"ם הל' תעניות פ"א,ה"ד]** במקדש ובתעניות (שופר כנראה שופרות) בשל זכרים, כפופין ופיהן מצופה כסף, ושתי חצוצרות באמצע. (טט - ד) במקדש שופר מקצר וחצוצרות מאריכות, שמצות היום בחצוצרות (בגבולין רק בחצוצרות). (טט - ה) שוה היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות. רבי יהודה אומר: בראש השנה תוקעין בשל זכרים (שופרות כפופים), וביובלות בשל יעלים (שופרות פשוטים).

מ"א ט,ג: וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו שָׁמַעְתִּי אֶת-הַפְלִתָּךְ וְאֶת-תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לְפָנַי הִקְדַּשְׁתִּי אֶת-הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתָה לְשׁוֹם-שְׁמִי שָׁם עַד-עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל-הַיָּמִים:

בראשית וירא כב,ג: וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיַּרְא וַהֲנֵה-אֵיל אֲחֵר נֹאֲחַז בְּסֶבֶךְ בְּקִרְיָנוּ

וַיִּלְךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה פֶתַח בְּנוֹ:

גמרא. אמר רבי לוי: מצוה של ראש השנה ושל יום הכפורים בכפופין ושל כל השנה בפשוטין. – והתנן (מקשה מנאמר ב-**[משנה ר"ה פ"ד,מ"ח]**): שופר של ראש השנה של יעל פשוט! – הוא דאמר (רבי לוי) כי האי תנא (כר' יהודה); דתניא, רבי יהודה אומר: בראש השנה היו תוקעין בשל זכרים כפופין וביובלות בשל יעלים. – ולימא הלכתא כרבי יהודה! – אי אמרת הלכתא כרבי יהודה, הוה אמינא אפילו של יובל נמי כרבי יהודה סבירא ליה, קא משמע לן **[רש"י]**: בראש השנה אית ליה כרבי יהודה, אבל ביובל לית ליה, משום גזירה שוה). במאי קמפלגי (תנא קמא ור' יהודה)? מר (ר' יהודה) סבר: בראש השנה – כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי **[רש"י]** כמה דכייף איניש – כמו שאדם כופף בתפלתו, פניו כבושין לארץ, טפי עדיף, משום **[מ"א ט,ג]** **וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם**, הלכך, בראש השנה דלתפלה, ולהזכיר עקידת יצחק בא (טט: **[בר' וירא כב,ג]**) **וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה פֶתַח בְּנוֹ** – בעינן כפופין (טט: מבטא קבלת עול מלכות שמים), ויובלות שהן לקרוא דרוך – בעינן פשוטין, וגזירה שוה לית ליה). וביום הכפורים – כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי. ומר (תנא קמא) סבר: בראש השנה כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי, **[רש"י]** כמה דפשיט טפי עדיף – משום (איכה ג,מא) **נִשְׂא לְכַבְּנוּ אֶל-כַּפְּיָם אֶל-אֵל בְּשָׁמַיִם**: הלכך, בראש השנה – בפשוטין, דלתפלה הוא, ודיום הכפורים נמי משום דשויה בגזירה שוה, ובתענית דלכנופיה (התכנסות אנשים) – לא איכפת לן, ועבדינן כפופין, להכיאר, ולרבי לוי אית ליה כרבי יהודה, דלתפלה בעינן כפופים, וביום הכפורים סבירא ליה דשוה היובל לראש השנה כרבנן, הלכך תרווייהו בעינן כפופים). ובתעניות כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי.

[בר' וירא כב,ג] **וַהֲנֵה-אֵיל אֲחֵר –** זק-קטן זק-גדול, ע"פ **[אמרי נועם, רבי יהודה מדזיקוב]** גימטריאית שמות הטעמים זק-ף-קט"ן זק-ף-גדול"ל עולה יסו"ד מלכו"ת עולה תקע"ו.

לפני שנמשיך בדרך הסבר הרובה הילכתית נציג ענין מפנימיות התורה.

[בר' וירא כב,ג] **וַהֲנֵה-אֵיל אֲחֵר –** זק-קטן זק-גדול, והנה – זה יציאת נסתר אל הגלוי. אי"ל אח"ר במידת גורעין ומוסיפין ומידת ג' א"א"ר ח'ל"ל עולה ר"ב ח'ל"ל וגם ר"ב יח"ל שבשנת ב' פ"ה (אברהם אבינו נולד ב-1948 לבריאה, עקדת יצחק ארעה כשאברהם אבינו היה בן 137 זה שנת 2085) (זהר) – פתח אליהו: מלכות פה תורה שבעל-פה החלה כעין השלמת הפתיחה של אלפיים שנות תורה שהחלו בשנת 2000 לבריאה) לענ"ד מעשה העקידה זעזע את הבעל בליעל שהעיק על הניצוצות הקדושים ופתח את השחרור של ניצוצות קדושים רבים. החל תיקון שבירת הכלים וחטא אדם הראשון. הרבה ידע אלקים – אורות אלקיים – בכלים קטנים רבים. בין היתר מכיל ידע אלקי על מקום אבן השתיה, מזבח, מקדש, תפילת שמונה עשרה המרומזת בשמות משפחת נחור, שבפרשה שאחרי העקידה.

עקדת יצחק הביאה לשנוי נשמתו מנקבה לזכר, פתחה את לידות בני נחור ומלכה וביניהם אביו בכמה דורות של בלק וממנו בכמה דורות רות, בתואל ורבקה, ולבן וממנו ארבעת נשות יעקב וי"ב שבטים.

ההפרש מתקע"ו 576-250 = 326 = 100 + 216 = גבור"ה מא"ה

[באר מים חיים בר' פר' בראשית] גם ירמוז על זה הדרך כי הנה יחוד החסדים והגבורות הוא הוא היחוד של כל הקומה שלימה מהעשר ספירות בלימה שכל אחד הוא כלול מעשר ומספר כולם הוא מאה, ועל כולם הוא תחילת המחשבה על סוף המעשה רצון האין סוף ברוך הוא שיהיה זה היחוד, וזה רמז יקו"ד היא תחילת המחשבה ק' הוא תשלום המאה וי"ו הוא ההמשכה מחסדים לגבורות ומגבורות לחסדים כל אלה להיות הולכים אל מקום אחד להתיחד ביחודא שלים אמן כן יהיה.

[באר מים חיים בר' פר' לך לך] וזה היה בחינת יצחק אבינו ע"ה שהורה לכל העולם מדת היראה ופתח והראה להם איך שכל הגבורות ויסורים הכל המה חסדים אמיתיים, כאמור, ועל כן נאמר **[בר' תולדת כ"ג]** **וַיַּרְעֵ יצחקל פֶּאֶרְץ הָהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵה הַקּוֹא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה'** ואמרו (בבראשית רבה ס"ד, ו') אף על פי שהארץ קשה והשנה קשה שנת רעבון וכ'. והכל לפי שבכותו הגדול אשר עשה ממדת הדין מדת הרחמים והאמין בה' אשר זה הרעב אשר בארץ הוא חסד אמת מאתו יתברך, בזה נעשה מהדין חסד וברכה ויברכהו ה' בבחינת תחילתן יסורים וסופן שלוה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, ט: טעמי המקרא והתורה בשעל-פה, התשפ"א – תפצית ההשערת: ג: תפצית ההשערת: א: תנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדמות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שנוי, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שנוי, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יְעִקֵב (בר' וירא כביג) **וַהֲנִיחַ אֱלֹהִים אֶת־רַגְלֵי יַעֲקֹב וַיִּשְׁכַּח עֵשָׂא** - זקף-קטן זקף-גדול, ע"פ **[אמרי נועם, רבי יהודה מדזיקוב]** גימטריאית שמות הטעמים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל עולה יסו"ד מלכו"ת עולה תקע"ו.

שמיד מתקשר במחשבתנו אל **(תה' פאד)** **תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּפֶסַח לַיּוֹם הַזֶּה** **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**; וכתובים אלו משולבים ב-**[תוספתא מסכת ראש השנה (ליברמן) פרק פ"א הלכה יא]** בראש השנה כל באי עולם עוברין לפנינו נומרון (כעין מנויים) (במקורות אחרים נאמר כבני מרון) – **[שכל טוב וירא כביח]** כבני אימרי (ככשיים) שנו' **(תה' לגט)** **הַיְצִיר יַחַד לָבֶם הַמְבִינִין אֶל-כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם**: (טט:בעיקר י' מי"ג עיקרים נאמר אני מאמין באמונה שלימה שהבורא ית"ש יודע כל מעשה בני אדם וכל מחשבותם) ואומר **(תה' פאד)** **תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּפֶסַח לַיּוֹם הַזֶּה** ואומר **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**; אם קדשוהו בית דין (את ראש חדש תשרי אז הקב"ה מקבל את קידושם וכל ראש השנה ויום הדין) הדין נכנס לפניו ואם לאו אין הדין נכנס לפניו.

[בבלי ראש השנה ח,א] ... באחד בתשרי ראש השנה לשנים, ... ורבי אליעזר היא, דאמר: בתשרי נברא העולם. רב נחמן בר יצחק אמר: לדין. דכתיב מראשית השנה ועד אחרית שנה - מראשית השנה נידון מה יהא בסופה. ממאי דתשרי הוא - דכתיב **(תה' פאד)** **תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּפֶסַח לַיּוֹם הַזֶּה** חג **[בבלי ראש השנה ח,ב]** שהחדש מתכסה בו - הוי אומר זה ראש השנה וכתוב **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**: תנו רבנן: **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**: מלמד שאין בית דין של מעלה נכנסין לדין אלא אם כן קידשו בית דין של מטה את החדש. תניא אידך: **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב** אין לי אלא לישראל, לאומות העולם מנין - תלמוד לומר **מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**: אם כן מה תלמוד לומר **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל**? מלמד שישראל נכנסין תחילה לדין. כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: מלך וציבור - מלך נכנס תחילה לדין, שנאמר **(מל"א ח,ט)** **מְשַׁפֵּט עֲבָדָיו וּמְשַׁפֵּט עַמּוֹ**. מאי טעמא? - אי בעית אימא: לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי, ואיבעית אימא: מקמי דליפוש (להסיר, למעט) חרון אף.

מל"א ח,ט: וַיְהִי דְבָרֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְחַנְּנֹתִי לִפְנֵי ה' קָרָבִים אֵלֶיהָ אֲלֵהֶינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לַעֲשׂוֹתוֹ מְשַׁפֵּט עֲבָדָיו וּמְשַׁפֵּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר-יְהוָה בְּיוֹמוֹ:

(מל"א ח,ט) **וַיְהִי דְבָרֵי** – קדמא ואזלא בתפקיד ללמוד בכעין כלל ופרט בנושא תפילה, **(פרט א)** **אֵלֶיהָ** – רביע כרמז אפשרי לתבנית תפילה שהיא כנגד ארבעה עולמות. קרבנות כנגד עולם העשיה, פרקי דזמרה כנגד עולם היצירה, קריאת שמע וברכותיה כנגד עולם הבריאה, שמונה עשרה כנגד עולם האצילות. עוררנו את ירידת השפע: תחנון כנגד עולם האצילות, אשרי ובא לציון כנגד עולם הבריאה, שיר של יום כנגד עולם היצירה, פטום הקטורת ועלינו כנגד עולם העשיה ופיטום הקטורת גם מונע יניקת הקליפות מהשפע שהשם משפיע.

(מל"א ח,ט) **לַעֲשׂוֹתוֹ מְשַׁפֵּט עֲבָדָיו** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע. צ"ע בתפקיד טעם פסק **(מל"א ח,ט)** **מְשַׁפֵּט עֲבָדָיו** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים, (לימוד א) - דאמר רב חסדא: מלך וציבור - מלך נכנס תחילה לדין, מאי טעמא? - אי בעית אימא: לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי, ואיבעית אימא: מקמי דליפוש (להסיר, למעט) חרון אף. (לימוד ב) **(ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פ"א,ה"ג)** א"ר לוי (תהילים ט ט) והוא ישפט תבל בצדק ידין לאומים במישרים הקדוש ברוך הוא דן את ישראל ביום בשעה שהן עסוקין במצות ואת האומות בלילה בשעה שהן בטילין מן המצות. שמואל אמר מי שהוא דן את ישראל הוא דן את האומות מה מקיים שמואל ידין לאומים במישרים דנן ככשירים שבהן. מזכיר להם מעשה יתרו מזכיר להן מעשה רחב הזונה. (לימוד ג) ר' חייה בר בא בעי תבואה שלקה בערב הפסח מאי זה דין לוקה. אין תימר משתא דעלת עד כדון לא עלת אין תימר משתא דנפקת הכן הוות מורכה כל שתא מלקי כדון. (לימוד ד) אלו שמתים מראש השנה ועד יום הכיפורים מאי זה דין הם מתים אין תימר משתא דעלת עד כדון לא עלת אין תימר בשתא דנפקא הכן הוון מורכין כל שתא ממות כדון.

(מל"א ח,ט) לַעֲשׂוֹתוֹ מְשַׁפֵּט עֲבָדָיו לַיּוֹם הַזֶּה וּמְשַׁפֵּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

(ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פ"א,ה"ג) גמרא. אית תניי תני (יש תנא א הלומד) כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בר"ה. אית תניי תני (יש תנא ב הלומד) כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם ביה"כ. אית תניי תני (יש תנא ג הלומד) כולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. אית תניי תני (יש תנא ד הלומד) כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. מתני' כמאן (תנא ג הלומד) דאמר כולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו. דתנינן ובחג נידונין על המים. מילתיה דרב אמרה כולהם נידונין בר"ה וגזר דינו של אחד מהן מתחתם בר"ה. דתני בתקיעתא דרב זה היום תחילת מעשיך וזכרון ליום ראשון **(תה' פאהד)** **כִּי תֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁפֵּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנות – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.7 דברים וילך לא,א (התשפ"א - התשפ"ב)

דברים וילך לא,ו: חזקו ואמצו אל-תיראו ואל-תערצו מפניהם כי ה' אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפה ולא יעזבך: ס

הסבר המתחיל מסוף הרישא של הפסוק כדי להבין חלקים אחרים בפסוק.

[העמק דבר] (לא,ו) הערצה הוא שבירת הגדוד שמוסרים עצמם ביד האויב, וכמש"כ ב-(שמ' בשלח טו,ו) **יְמִינֶךָ ה' נֹאֲדָרִי כַּפֵּם יְמִינֶךָ ה'** **תרעץ אויב**; ומחיתה הוא שבירת הלב בפני עצמו, על כן כשהזהיר את ישראל, הוצרך להזהירם שאפי' יראו בעצמם במעמד רע איזה גדוד פרטי, והיה אפשר למסור זה הגדוד להאויב, ע"ז הזהירם שלא ישברו את הגדוד בשום אופן ויהיו בטוחים שאח"כ ינצחו המה,

(לא,ו) אל-תיראו ואל-תערצו - כל מקף בורר משמע מסוים לפועל שאחריו, **אל-תיראו** בורר משמע פחד (21 מופעים בתורה, 3 מהם בתורה, באותו נקוד טעם מעמיד באות תי"ו) ולא משמע ראייה, **ואל-תערצו** בורר משמע כתרגום אונקלוס תתברון - תשברו ולא במשמע הערצה,

(לא,ו) אל-תיראו ואל-תערצו - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן רבוי אופני הפחדה ושבירה רוחנית.

(לא,ו) מפניהם - אתנח כמגביל את כוח ההפחדה של האויבים ואמור לבטלו כפי' **[מלב"ם]** **כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ ...** שעובר לפניכם, הוא מתהלך גם ביניכם:

ועד שיתחזקו באמונתם בה' צריך צווי **(לא,ו) חזקו ואמצו** - (סלוק) מונח זקף-קטן והוא פועל ואחריו פועל אפשרות לכעין מידה ללימוד לאחריו ואלפניו. בלימוד לאחריו ע"פ **[אלשיך] (לא,ו)** שתצטרכו להתחזק ולהתאמץ **אל-תיראו ואל-תערצו** (מהבטת) **פניהם**, הוא בהיותכם **בלתי בעלי אחרות ומתייחסים לרבים**, ונוסוף על כך פי' **[תורת משה] (לא,ו)** יש לדקדק (חצי הפסוק ברישא) מתחיל בלשון רבים (וחצי הפסוק בסופא) מסיים בלשון יחיד **לא ירפה וגו'**. ויש לומר כיון שאמר **ה' אלהיך ... עמך**, ואין השכינה שורה אלא כשיש אחרות לישראל, ומסיים **עמך לא ירפה ולא יעזבך** לשון יחיד כדוגמת פ' **[רש"י] (שמ' י"ט,ב) גִּיּוֹרָשִׁים יִשְׂרָאֵל** - כאיש אחד בלב אחד.

והמסקנה מהאחרות בלימוד אלפניו אל **(לא,ה)** ע"פ **[אלשיך] (לא,ו)** אך אם תתאחדו אינכם צריכים דבר **כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ ... עמך** כו' ואז **(דב' וילך לא,ה) ונתנם ה' לפניכם ועשייתם להם ככל המצוה אשר צויתו אתכם:**

וכן ע"פ **[שפתי חכמים ג] (לא,ו)** הא דלא פירש"י האי **לא ירפה** במקום אותך כמנהגו בכל מקום (כגון) שפי' לא יעשה אותך רפוי לפני סיחון ועוג נרא' מפני כי כל **כִּי נתנת טעם קאי אדלעיל** מיניה וגו' (אפשר שמלמד מכאן על חיבור לכתוב לפניו)

(לו,ו) כִּי פסק - (א) אפשר שבתפקיד הפרדה בין אותיות אהו"י אות י' במלת **כִּי** ובין אות י' בשם ה'; אבל זה לא עקבי בתורה. **(ב)** סביר יותר שבתפקיד **(לא,ו) כִּי** - מונח לגרמיה (מונח פסק) **ה' אלהיך** - מונח לגרמיה בתפקיד קבלת התוכן **ה' אלהיך** שמשמאל פסק על הימין לפסק. כאילו כתוב **כִּי ה' אלהיך ה' אלהיך**. הכתוב כביכול מימין לפסק **כִּי ה' אלהיך** מצטרף אל הרישא של הפסוק **(לא,ו) אל-תיראו ואל-תערצו מפניהם כִּי ה' אלהיך הוא ההלך עמך** (וזה כעין לימוד במידה י"א מל"ב מידות "סדור שנחלק") ואפשר שזה כפי' **[כלי יקר] (דב' וילך לא,ו)** משמע מחזיק בידך מדריכך בדרך תלך ... כי היו צריכין סעד לתומכם ביראת ה', (טט) - במצב של חוסר אחרות, אין יראת ה' מלאה, אין שריית שכינה)

ה' אלהיך - מונח רביע - ארבעה ענינים לפחות, אולי אפשר לצרף לכאן את פי' **[רש"י הירש] (לו,ו) לא ירפה ...** הוא לא ישמיט אותך מידי, הוא יחזיק בך, לא יניח לך לנפול, לא יתן שיחטפו אותך מידי. וגם לפי הפירוש הזה הרי כאן תמיכה בדרישת "חזקו": היו חזקים, אל תתנו שיתגברו עליכם, שהרי יד ה' היא המחזיקה בכם; כל עוד תהיו דבקים בו בנאמנות, לא יוכלו העמים להתגבר עליכם אלא אם כן יתגברו על ידו. (חולשה ביראת ה', באחדות היא הנותנת חזק לאויבים)

(לא,ו) הוא - יתיב, דווקא כך, **ההלך עמך** - מונח זקף-קטן, שני לימודים בפשט בהשגחה על צדיק ובהשגחה על רשע. כפי' **[העמק דבר]** השגחתו ית' הולך לפי מעשיך אם לטב אם למוטב. ופי' עמך, מיד לפי הנהגתך את ה', וכהבטחת המקרא לצדיק, ה' צלך על יד ימינך, דמשמעו השגחת ה' היא כמו צל שפונה אחר המצל, ואף על גב דזהו ג"כ ברשעים השגחת ה' לרעה עליו לפי מעשיו, מכ"מ אינו דומה השגחתו על הצדיק, שהצל פונה על יד ימינו, דמשמעו מיד אחר מעשיו, וזהו הצלחה גדולה, שעיי"ז הוא יודע להזהר, משא"כ ברשעים אין נעשה פתגם הרעה מהרה, ומחמת זה באים לידי עונות יותר.

(לא,ו) לא ירפה - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, לא יהיה לך (א) רפיון, (ב) מורא (ג) תשות כח **[אלשיך] (לא,ו) ...** אך אם תתאחדו אינכם צריכים דבר, **כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ ... עמך** כו' ומורא לא תעבור עליכם, **כִּי ה' הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ ... עמך לא ירפה** מלהיות לך רפיון, וכל שכן מורא ותשות כח, **ולא יעזבך** מהיות עמך להמתים על ידיך:

ולא יעזבך - מרכא סלוק, רבוי הגבלות. בפשט מגביל כעין מתנה תנאים לקיום **הוא ההלך עמך ... לא ירפה** כמשמע מפ' **[גור אריה] ...** תמיד תהיה עם הקדוש ברוך הוא, ויחזיק בך, ובשביל זה יהיו נוצחים. אבל זה כפי' **[העמק דבר] לא ירפה** כשתהיה ראוי וזכאי:

[העמק דבר] (לא,ו) ולא יעזבך. כשתהיה ראוי לעונש ודאי ירפך, אבל לא יעזבך לגמרי ח"ו, אלא עומד מרחוק מעט, ווע' מש"כ בחיבורי רנה ש"ת ד' מקרא ו' בפסוק עד שיפוח היום וגו', עד שמקבלים העונש ושוב חוזר הקדוש ברוך הוא אליהם:

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טוד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תפצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרָגָא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפָקא = טרָקא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפָקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרָגָא תביר טפָקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפָקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפָקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שנויר, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

דברים וילך לא,יב: הקהל את-העם והנשים והטף ונרְהוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לְעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

(לא,יב) הקהל את-העם – מונח רביע. בתפקיד לפחות ארבעה דברים. הקטע הראשון מובא כדי להציג את רבי אלעזר בן עזריה ועבור הקטע השני שעיקרו דברי רבי אלעזר בן עזריה בשבת **(לא,יב) הקהל את-העם**.

קטע (א) **[מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יח]** וכנגדן היה רבי יהודה הנשיא מונה שבחן של חכמים (ט): בדורות שקדמו לו) ... **לרבי אלעזר בן עזריה קרא לו קופה של וכולים**. ולמה היה רבי אלעזר דומה לרוכל שנטל קופתו ונכנס למדינה ובאו בני המדינה ואמרו לו (א) **שמן טוב יש עמך**. (ב) **פולייטין יש עמך**. (ג) **אפרסמון יש עמך ומוצאין הכל עמו**. כך היה רבי אלעזר בן עזריה בזמן שתלמידי חכמים נכנסו אצלו. (א) **שאלו במקרא אומר לו (ב) במשנה אומר לו (ג) במדרש אומר לו (ד) בהלכות אומר לו (ה) באגדות אומר לו**. כיון שיצא מלפניו הוא מלא טוב וברכה:

קטע (ב) **[מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יח]** לעת זקנותו של רבי יהושע נכנסו תלמידיו לבקרו אמר להם בני מה חידוש [היה] לכם בבית המדרש. אמרו תלמידך אנו ומימך אנו שותים. אמר להם ח"ו שאין דור יתום של חכמים. שבת של מי היתה. אמרו לו שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה. אמר להם ובמה היתה ההגדה היום. אמרו בפרשת **(דב' וילך לא,יב) הקהל את-העם והנשים והטף** אמר להם ומה דרש בה. אמרו לו כך דרש (א) **האנשים באים ללמוד (ב) והנשים לשמוע (ג) והטף למה הם באים כדי לתת שכר טוב למביאייהם**. אמר להם מרגליות טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני אלמלא לא באתם אלא לשמוע דבר זה די. **אמרו לו ועוד דרש בה (א) (קהלת יב,יא) דברי חכמים פְּרָבְנוֹת וְקַמְשָׁמוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֲסָפוֹת נְהַנּוּ מֵרַעַה אָחָד: מה דרבן זה מכוון את הפרה לתלמיה כך דברי תורה מכוונין את האדם לדרכי חיים**. (ב) **אי מה דרבן זה מיטלטל אף דברי תורה מיטלטלין**. (ג) **ת"ל וְקַמְשָׁמוֹת נְטוּעִים מה נטועים אינן מתעקרין אף דברי תורה אינן מתעקרין**. (ד) **בְּעֵלֵי אֲסָפוֹת אלו תלמידי חכמים שנכנסין ויושבין אסופות אסופות (ד מתחלק הלאה)(א) אלו אוסרין ואלו מתירין (ב) אלו מטמאין ואלו מטהרין (ג) אלו פוסלין ואלו מכשירין**. (ד) **שמא (שם שם) יאמר לך אדם אשב ולא אשנה ת"ל נְהַנּוּ מֵרַעַה אָחָד**. אל אחד בראם ופרנס אחד נתנם רבון כל המעשים אמרם. (ה) **מתחלק הלאה(א)(א) אף אתה עשה אונך כאפרכסת והכניס בהם דברי אוסרין (ב) ודברי מתירים (ג) דברי המטמאים (ד) ודברי מטהרין (ה) דברי פוסלין (ו) ודברי מכשירין:**

(לא,יב) הקהל את-העם – מונח רביע. בתפקיד לפחות ארבעה דברים. מטרת ההגעה להקהל היא בסיועם של דברי רבי אלעזר בן עזריה (ה מתחלק הלאה)(א) אף אתה עשה אונך כאפרכסת והכניס בהם דברי אוסרין (ב) ודברי מתירים (ג) דברי המטמאים (ד) ודברי מטהרין (ה) דברי פוסלין (ו) ודברי מכשירין:

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) דף נג עמוד א] (דב' וילך לא,יב) הקהל את-העם – מונח רביע. בתפקיד לפחות ארבעה דברים. כאן **[לקח טוב]** מונה אותם מתוך הפסוק לכן אין לתבנית הטעמים ערך מוסף (א) אם **האנשים באים ללמוד (ב) והנשים לשמוע (ג) והטף למה ליתן שכר למביאייהן שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שוכר כל בריה**. (ד) **ונרְהוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיךָ**. אלו גרי צדק. (ה - ו) **לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ**. מלמד שהשמיעה מביאה לידי תלמוד והתלמוד מביא לידי יראה. (ז) **וְשִׁמְרוּ לְעֲשׂוֹת**. והיראה מביאה לידי שמירה. (ח) **אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת**. שלא יאמר אדם הריני מקיים כל התורה חוץ ממצוה הזאת ודי ת"ל **אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:**

צריך עיון למה מרמזים טעמי הכתוב **(לא,יב) אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת**. שביניהם יש רמזים לברורים והגבלות.

(לא,יב) אֶת-כָּל-דְּבָרֵי – מקף מקף בתפקיד דבר המורכב משלושה חלקים, כגון תורה (והרחבתם) בנביאים וכתובים. כגון תנ"ך משנה תלמוד (עשיית המצוות מהתנ"ך ומדרבנן). **(לא,יב) אֶת-כָּל-דְּבָרֵי** – מקף מקף כבוררים בין חובת לימוד של כל התורה ובין חובת העשיה. **(לא,יב) הַתּוֹרָה הַזֹּאת** – מרכא סלוק כרבי הגבלות.

מפני שיש מצוות שעשייתן שייכת לקבוצות ויחידים מסוימים ויש מצוות שלא שייכים לכלל בני ישראל ואפילו אסורות ויש עונשים על עשייתם. למשל ישראל ולוי אסור במצוות כהנים, ישראל וכהן אסורים במצוות לויים. איש לא שייך במצוות המיוחדות לאשה, אשה לא שייכת במצוות איש. ילדים לא שייכים במצוות כלל, טמא אסור במצוות טהור, טהור לא שייך במצוות טמא. הלכות דינים לא שייכות בשאר הצבור, מצוות שחיטה לא שייכות במי שלא שוחט. לא כולם מחויבים בעליה לרגל. לא כולם מחויבים בטיפול במציאה, לא כולם מחויבים בעזרה לאדם אחר.

ותבנית טעמים דומה בכתוב **(במ' שלח טו,מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְנִשְׁתַּחֲוִיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם: אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי** – מקף – בורר, מקף – בורר, אתנה – מגביל.

(לא,יב) וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לְעֲשׂוֹת – פשטא מונח זקף-קטן, מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים כעין הקש פשט בעל לפחות שתי נקודות, יראת העונש ויראה לקבל שכר – יראה תארה, יראת הרוממות – יראה עילאה. **ראה גם הסבר המלבי"ם (יהושע כד יט)**

מקשר לשמות פרשת כי תשא ופרשת ויקהל, לכת משה הניתן וחזור ומתגלה בעם ישראל לכל ענין של קדושה וחול וגם החול צריך להיות בקדושה.

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנות – התלים קי"ט שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערה: אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרָאָה – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפָּקאָ = טפָּקאָ – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפָּקאָ – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרָאָה תביר טפָּקאָ – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפָּקאָ – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפָּקאָ – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקָּה – כד"ל בורה לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקָּה סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו – זקָּה-קטן – 2; זקָּה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקָּה-קטן ... זקָּה-קטן כחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדמות; אזלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שנגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 דברים וילך לא,א (התשפ"ב - התשפ"ג)

דברים וילך לא,א: הקהל את-העם האנשים והנשים והטף ונרְאָה אֲשֶׁר בַּשְּׂעִרִיךָ

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

(דב' וילך לא,א) ... לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

[בבלי חגיגה ב,ב] ... והתניא: מדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר - פטור! - אמר רבינא ואיתימא רבא: חסורי מיחסרא, והכי קתני: הכל חייבין בראייה ובשמחה, חוץ מחרש המדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר, שפטור מן הראייה. ואף על פי שפטור מן הראייה - חייב בשמחה. ואת שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן - פטור אף מן השמחה, הואיל ופטורים מכל מצות האמורות בתורה. תניא נמי הכי: הכל חייבין בראייה ובשמחה - חוץ מחרש המדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר - שפטורין מן הראייה. ואף על פי שפטור מן הראייה -

מדבר [רמב"ם הלכות חגיגה פ"ב ה"א] ... ושם נאמר (דב' וילך לא,א) לְמַעַן יִשְׁמְעוּ, להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה, וְיִלְמְדוּ, להוציא מי שאינו מדבר, שכל המצווה ללמוד מצווה ללמד, ... להוציא סומא שאינו רואה, אפילו נסמית עינו אחת שהרי אין ראייתו שלימה, ושם נאמר למען ישמעו, להוציא מי שאין לו שמיעה גמורה, ולמען ילמדו, להוציא מי שאינו מדבר, שכל המצווה ללמוד מצווה ללמד, ונאמר (שמ' כי תשא לד,כד) בַּעֲלֵמָה לְרֵאוֹת אֶת-פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: מי שיכול לעלות ברגליו להוציא חגר וחולה וזקן וענוג, וכבר ביארנו בהלכות ביאת המקדש שאין הטמא ראוי לביאה וכן הערל מאוס כטמא.

[השגת הראב"ד] מי שחציו עבד וחציו בן חורין. א"א הא דלא כהלכתא דהיא כמשנה ראשונה. ואת [רמב"ם הלכות חגיגה פ"ב ה"ד] כל החייב בראייה חייב בחגיגה וכל הפטור מן הראייה פטור מן החגיגה, וכולן חייבין בשמחה, חוץ מחרש שוטה וקטן וערל וטמא, חרש שוטה וקטן מפני שאינן בני חיוב הרי הן פטורין מכל מצות האמורות בתורה, וערל וטמא מפני שאינן אוכלים בקדשים ואינן ראויין לביאה כמו שביארנו בהלכות ביאת המקדש ובהלכות מעשה הקרבנות.

[בבלי חגיגה ג,א] חייב בשמחה. ואת שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן - פטורין אף מן השמחה, הואיל ופטורין מכל מצות האמורות בתורה. מאי שנא לענין ראייה דפטורי, ומאי שנא לענין שמחה דמחייבי? - לענין ראייה גמר ראייה מהקהל, דכתיב הקהל את העם האנשים והנשים והטף וכתוב בבא כל ישראל לראות. והתם מנלן? - דכתיב לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: ותניא: לְמַעַן יִשְׁמְעוּ - פרט למדבר ואינו שומע, וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם - פרט לשומע ואינו מדבר. למימרא דכי לא משתעי (לא מדבר) לא גמר (לא למד)?

והא הנהו תרי אילמי דהוו בשבכותיה דרבי, בני ברתייה דרבי יוחנן בן גודגאדא, ואמרי לה בני אחתייה דרבי יוחנן, דכל אימת דהוה עייל רבי לבי מדרשא הוה עיילי ויתבי קמייהו, ומנידי ברישייהו ומרחשין שפוותייהו (מנידים ראשם בהבנה ומרחשות שפתייהם). ובעי רבי רחמי עלייהו ואיתסו (הבריאו), ואשתכח דהוה גמירי (שלמדו) הלכתא (משניות) וספרא וספרי וכולה תלמודא! - אמר מר זוטרא: קרי ביה (ע"פ מתיבתא: יש לדרוש) לְמַעַן יִלְמְדוּ (רש"י ואין זה (השומע ואינו מדבר) ראוי ללמד לאחרים). רב אשי אמר: ודאי לְמַעַן יִלְמְדוּ (מיעוט) הוא, דאי סלקא דעתך (שאם יעלה על דעתך לדרוש) וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וכיון דלא משתעי (מדבר) לא גמר (לעצמו), (וגם המדבר ואינו שומע) כיון דלא שמע לא גמר (ולכן פטרה אותו התורה ממצות הקהל ב-דב' וילך לא,א) - האי לְמַעַן יִשְׁמְעוּ נפקא! אלא ודאי (השומע ואינו מדבר יכול ללמוד אבל לא ללמד ומתמעט ופטור מהקהל מהדרשה) לְמַעַן יִלְמְדוּ הוא (והתוספות כתבו שמי ששמע ונתחרש הוא בכלל היכולים ללמד וחייב בהקהל).

(לא,א) לְמַעַן יִשְׁמְעוּ - פרט למדבר ואינו שומע שפטור מן הראייה^(ט) [חגיגה ג' א']:

[תו"ת הערה טו] וב[ספורנו] פירש (לא,א) לְמַעַן יִשְׁמְעוּ - למען יבינו מלשון חז"ל [לא שמיעא לי - לא סבירא לי], וזה היפך מדרשת הגמרא דישמעו שמיעה ממש, ובאמת פי' הגמרא מוכרח דענין הבנה כלול כאן בלְמַעַן יִלְמְדוּ, ועיין באות הבא:

(לא,א) וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם - פרט לשומע ואינו מדבר שפטור מן הראייה^(ט) [חגיגה ג' א']:

[תו"ת הערה טז] ובגמרא מפרש אעפ"י דמצינו גם אלמים שהם תלמידי חכמים וא"כ איך ממעטינן אלמים מן (לא,א) וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם: אך קרי ביה נמי למען ילמדו, כלומר ילמדו לאחרים, וזה בודאי אינו באלמים:

(לא,א) לְמַעַן יִשְׁמְעוּ - קדמא ואזלא, מרמז ללמוד בכעין כלל בכתוב ואחריו הפרטים כאשר הכתוב לְמַעַן יִשְׁמְעוּ הוא אחד מהפרטים במקומות אחדים בתורה יש למודים על הפטורים מעליה לרגל הראות לפני ה'. נושא הכלל כאן הוא מי פטור ממצוות הקהל שהדגש בה על שמיעת קריאת התורה ממלך ישראל ועל למוד התורה.

וְיִלְמְדוּ וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם - מונח רביעי, לפחות ארבעה למודים, ב-[בבלי חגיגה ב,ב] נמנים הפטורים (פטור א) חוץ מחרש המדבר ואינו שומע, (פטור ב) שומע ואינו מדבר, (פטור ג) ושוטה (פטור ד) וקטן

(פטור ה) [בבלי חגיגה ג,א] אמר רבי תנחום: חרש באזנו אחת פטור מן הראייה, שנאמר באזניהם.

(פטור ו) [בבלי חגיגה ג,א] אמר רבי תנחום: חגר ברגלו אחת - פטור מן הראייה, שנאמר רגליים.

(פטור נוספים) [רמב"ם הלכות חגיגה פ"ב ה"א, ה"ד] סומא שאינו רואה, אפילו נסמית עינו אחת, חגר וחולה וזקן וענוג, וערל וטמא (ה' ו) מפני שאינן אוכלים בקדשים)

מטרת השמיעה והלמוד של חמשה חומשי תורה והתורה שבעל-פה, בארבעה אופני לימוד פרד"ס, להגיע אל יְרָאָה אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת

(לא,א) הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף - מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים. הפשט כפ' [רש"י] הָאֲנָשִׁים ללמוד וְהַנָּשִׁים - לשמוע, (לא,א) הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים - מהפך פשטא מרמז לימוד השני היוצא ממשוטו. הקהל שונה מעליות לרגל אחרות שבהן חיוב רק על זכרים בוגרים וללא מגבלות הנמנות לעיל. בהקהל חיוב על נשים וכפ' [רש"י] וְהַטָּף - (קטנים שאינם יודעים עדיין ללמוד) למה באו? לתת שכר למביאייהם. (לא,א) וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם - טפחא מונח אתנח, מ- וְיִרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם ללא מרכא לפנייה בתפקיד ללמד על הכתובים לפניו הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף. חיוב הגר מלמד כעין קל וחומר לישראלים מלידה.

דברים וילך לא,א: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם-אֲבֹתֶיךָ וְקִמְּהָ הָעַם הַזֶּה וַיְנַהֵוּ אַחֲרָיו אֲלֵתִי נֹכַח-הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָיָה בָא-שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וְעַזְבֵנִי וְהִפַּר אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ: (לא,א) וְתָרָה אִפְּי כּוּ בַיּוֹם-הַהוּא וְעַזְבֵנִי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצואתו האמנותי – תהלים קי"ט: שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **מצאתי המשפחה**: אנתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **הרָגָא** – מצרף; **תְּבִיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טַפְקָא** = טרָקָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טַפְקָא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרָגָא תְּבִיר טַפְקָא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תְּבִיר טַפְקָא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תְּבִיר מרכא טַפְקָא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקָר** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקָא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקָר-קטָן** – 2; **זקָר-גדול** – 3; **רבי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקָר-קטָן** ... **זקָר-קטָן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** – **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא וואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פּוּר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

והסתרת פני מהם והנה לאכל ומצאאו רעות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרפי מצאוי הרעות האלה: (לא יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל-הרעה אשר עשה פי פנה אל-אלהים אתרים:

(לא יט) ונקם – תלישא-קטנה בתפקיד של כעין שיעור המלמד על דרגות שלבי עבירה של **העם הנה וננהו אחריו אלתו נכר-הארץ** ע"פ המפרש ענין **[מה יקרה אחרי מות משה]** מפרש שהירידה תהיה בשלבים קודם עבודה בשיתוף אח"כ עכו"מ בלבד ודומה הדבר ללימוד בקרא – **(שמות יתרו כג) לא-יהנה-לך אלהים אתרים על-פני:** – ובו **לך** – תלישא-קטנה המורה על שיעור-שלב שממנו והלאה זה עבודה זרה. ויש עוד פסוק דומה בוילך.

(לא יט) ונקם העם הנה וננהו אחריו אלתו נכר-הארץ אשר הוא בא-שמה בקרביו ועבני והפך את-בריתו – זקף-קטן זקף-גדול זקף-קטן. סה"כ שלוש זקף בין שני קיסרים, תוקף יצר העבודה הזרה בימי בית ראשון כפי שאמר המלך מנשה לרבי יהושע בן-לוי. יצר זה נכלא ע"י אנשי כנסת הגדולה.

(בבלי גטין פגא) הרב שטרם מאורות הדף, בשם תפארת ישראל (ישע' גא) אי זה ספר פרייתות אמכם זה גט ומשיחה (חוט, שרוך) בידו, אותיות משיח לומר שהקב"ה לא כרת קשרו לעם ישראל. **(ישע' גא) ספר** – מונח כאן מרמז לאפשרות למוד של הכתוב ותבנית הטעמים של הכתוב אחריו **פרייתות אמכם** – מהפך פשטא, יותר מפעם אחת, אפשר שזה דרשת המשיחה המצורפת לגט.

ישעיהו גא: כהו אמר ה' אי זה ספר פרייתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנשאי אשר-מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם נמפרתם וכפשעיתם שלתה אמכם:

אפשר לקשר **(ישע' גא) אי זה ספר פרייתות אמכם** לקרא **(דב' וילך לא יז) ועובתים והסתרת פני מהם** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה הושעתה, תימשך בעתיד. התוכן מורה על התנתקות, אבל הטעמים מורים כי הקב"ה ממשיך קשר עמם, כביכול עזבם וממתין לתשובתם כדי לשוב אליהם.

(רמב"ן) פירש כי בפסוקים (דב' וילך לא יז, יח) עם ישראל עובר תהליך הדרגתי של התקרבות אל ה' וכן הגאולה באה בהדרגה (יז-יח) וטעם (דב' וילך לא יז) וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרביו – איננו ויודי גמור, כענין "והתודו את

עונם" (וי' כו, מ), אבל הוא **הרהור בחרטה**, שיתחרטו על מעלם ויכירו כי אשמים הם. וטעם **(דב' וילך לא יח) ואנכי הסתר אסתיר פני, פעם אחרת** – כי בעבור שהרהרו ישראל בלבם כי חטאו לאלהים, ועל כי אין אלהיהם בקרבם מצאום **(דב' וילך לא יז) הרעות האלה**, היה ראוי לרב חסדי השם שיעזרם ויצילם, שכבר כפרו בעבודה זרה, וכענין שאמר "הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי" (יר' ב, לה). ולכך אמר, כי **(דב' וילך לא יח) על כל-הרעה** הגדולה שעשה לבטוח בעבודה זרה, יסתיר עוד פנים מהם, לא כמסתר פנים

(ע"פ יש' נג, ה) הראשון, שהסתיר פני רחמיו ומצאום (דב' וילך לא יז) רעות רבות וצרות, רק שהיה בהסתיר פני הגאולה, ויעמדו בהבטחת "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים" וגו' (וי' כו, מד) – עד שיוסיפו על החרטה הנזכרת ויודי גמור

ותשובה שלימה, כמו שנזכר למעלה "ושבת עד ה' אלהיך" וגו' (ב, ב).

דברים וילך לא יז: וחקרה אפי כו ביום-ההוא ועובתים והסתרת פני מהם והנה לאכל ומצאאו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרפי מצאוי הרעות האלה:

וחקרה אפי כו ביום-ההוא – מונח מונח תלישא-גדולה – ארבעה קריעות קשות

ועובתים – גרשיים – יצא מהכלל (אולי של פסוק לא יט) לידון בענין אחר כענינו להקל, כי בסוף הקרא נאמר ... **ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרפי מצאוי הרעות האלה:**

ע"פ **[תורת מנחם התשמ"ב, כרך א, ע' 38, פורסם ב- הגאולה 376 פ'רש"י]** " **ועובתים** – כמו שאיני רואה בצרתם", ... גם בזמן הגלות לא סרה מעל עם ישראל ההשגחה הא-לקית... זהו רק מצב של הסתר פנים בו אנו לא רואים וחשים בקרבת השם אלינו אך מצד השם אין כל שינוי (זה רק כמו, כאילו עזבם) נמצא שההתראה הא-לקית טומנת בחובה נחמה גדולה ... הקב"ה שרוי עמנו בגלות וגם מצטער יחד עמנו בצער הגלות כנאמר ב-**(ישעיה סג) בקל-צרתם לא לו צר**

דבר מלכות וילך התשע"ה-ו (ע' רכד) וכן ב-התשע"ה-התשע"ו (ע' רטז) נקודות משיחות קודש – **לקוטי שיחות כרך יח ע' 199**, (תרגום מיידש) **(דב' וילך לא יז) והסתרת פני מהם ... ומצאאו רעות רבות וצרות** כתב הרמב"ם שכאשר עם ישראל מתנתק מהקב"ה הוא נעשה "מופקר למקרה", והצרות באות עליו בדרך "מצאיה", כאילו מעצמן. אמנם, הנהגה זו עצמה היא בהשגחה פרטית. אין כאן סילוק ההשגחה, שהרי באמת קיימת השגחה גם כאן על כל פרט ופרט, אלא השגחה מוסתרת, **(והסתרת פני)**. עד

כדי כך שאדם עלול לחשוב שצרותיו באות במקרה.

ועובתים והסתרת פני מהם – גרשיים קדמא מהפך פשטא, בתפקיד דבר שהתחיל, הושעה ויתחדש, השגחתו הגלויה של הקב"ה מאהבתו לעם ישראל, התחילה, כביכול מוסתרת בינתיים בגלל מעשיהם אבל קיימת, בבחינת **(שה"ש ב, ט) דומה זודל לצבי או לצפר האזלים הנהיגה עומד אתר פתלנו משגים מרסקלות מציי מן הקרפים:** תגלה שוב בשובם אליו, ע"פ תורת מנחם הכתוב הוא התראה, טעמי המקרא מלמדים על הנחמה שבהתראה.

רב סעדיה גאון – **(שה"ש ב, ט) משגים מרסקלות מציי מן הקרפים** בהשגחה גלויה ו-**מציי מן הקרפים** השגחה מוסתרת (רמז) **[ברך משה - ה דברים, טייטלבוים משה, אוצר החכמה]**

ועוד דרך הסבר: לפנינו תבנית טעמים המורכבת משתי תבניות טעמים: גרשיים מהפך פשטא, קדמא מהפך פשטא. תבנית טעמים של **(לא יז) והסתרת פני מהם** – קדמא מהפך פשטא, בתפקיד כעין מידה (מ"ב מידות) דבר שחבירו (הכתוב לפניו) מלמד עליו, היינו שכמו ש-**(לא יז) ועובתים** הוא רק לכאורה כך גם **והסתרת פני מהם** הוא רק לכאורה,

ועובתים זה ריחוק קרוב **והסתרת פני מהם** זה התרחקות רבה אז בתפקיד כעין מידה (מ"ב מידות) לא זו (הקרוב שהוא לכאורה) אלא אף זו (הרחוק) רק לכאורה.

טט – ע"פ **[תורת מנחם]** כמו ש- **ועובתים** רק לכאורה – **והסתרת פני מהם** – כך גם הסתרת הפנים הרחוקה רק לכאורה. התבנית יצא לידון בדבר אחר כענינו יצא להקל ולא להחמיר כי בהתראה נמצאת נחמה גדולה.

בסיפא נאמר **ואמר ביום ההוא הלא על פי-אין אלהי בקרביו** פעמיים זקף-קטן, כעין חוזר וקורה, עם ישראל יתעורר בתשובה ואז יחזור ויגלו ש-**ועובתים והסתרת פני מהם** היה רק שעם ישראל לא חש בקרבת השם אבל מצד השם אין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שום שינוי. **(דב' וילך לאיז) וְתָרְהָ אִפִּי בְּיָוֵם-הַהוּא** – מונח מונח מונח תלישא-גדולה **וְעִזְבֹתֶיךָ וְהִסְתַּרְתִּי פְנֵי מַהֵם** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, התוכן נשמע שלילי מאד ואילו האדמו"ר ממ"ש מחב"ד מסביר כי מדובר בהתעכבות הגאולה שכבר התחילה עד לזמן שתבוא. הטעמים תומכים בדעה זאת ומוסרים מסר חיובי מאד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל, מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1. זקא-קטן – 2. זקא-גדול; 3. רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שנגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.9 דברים וילך לא,א (התשפ"ג)

שני ימים של ראש השנה

בראשית לך-לך יז,ב: וכן-שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם

יליד בנות ומקנת-כסף מכל בן-גבר אשר לא מזרעה הוא:

וכן-שמנת ימים – מונח רביע, חמישה זמנים נוספים על היום השמיני שגם הם נחשבים כמילה ביום השמיני, כלשון **[משנה שבת**

פ"ט,ט"ה] קטן נימול לשמונה לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יתר. כדרכו לשמונה נולד בין השמשות נימול

לתשעה בין השמשות ערב שבת נימול לעשרה יום טוב לאחר שבת נימול לאחד עשר שני ימים טובים של ראש השנה נימול לשנים

עשר. קטן החולה אין מולין אותו עד שיבריא. .... מטרת ברית מילה **[ספרא תזריע פרשה א (אין פרק)] [(ח)]** ת"ל **(וי' תז' יבג)** **וכיום**

השמיני ימול שהוא ראוי לבריית נשמה (ט: **וכיום השמיני** – (סלוק) טפחא אתנה תבנית טעמים כמו **(דב' וא' וד)** **שמע ישאאל** קבלת

עול מלכות שמים וזה מטרת ראש השנה לחדש עול מלכות ה' והכרותו בקול שופר)

[בבלי סוכה נד] האם ביום שהיה בו יותר ממוסף אחד תקעו על כל מוסף תשע תקיעות (3 תר"ת) ובסה"כ 27 קולות (9 תר"ת) או שכל

המוספים ביחד לווו בתשע תקיעות (3 תר"ת) ע"פ הטעמים.

במדבר בהעלותך יח,י: [ח] וכן אהרן הפהלים יתקעו בפצצרות ויהיו לכם לחקת עולם לדרתיכם: פסוק המסכם את

האותות למסעות ולכינוס נשיאים וקהל במדבר. הגמרא דורשת אותו לתקיעות על קרבנות צבור.

[י] וכן יום שמחתכם וכן מועדיכם וכן ראשי חודשיכם או חודשיכם

וחקעתם בפצצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם: פ

בבלי סוכה בא לכאן עם ידיעה מוקדמת שמדובר בתקיעות על קרבנות צבור. דבר זה נדרש במדרש ההילכתי **סיפרי** על הפסוק

(במ' בהע' י:) **וחקעתם בפצצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם**

סיפרי ע"פ התורה והמצוה **(גם בבלי ערכין יא,ב)** – מהסמיכות **על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם** בא ללמד מ-**עלתיכם** שהן קדשי

קדשים או גם **זבחי שלמיכם** שבפסוק הם קדשי קדשים. אבל ידוע כי שלמים של יחיד הם קדשים קלים לכן מוכרח להיות כי **זבחי**

שלמיכם שכאן הם לא של יחיד אלא שלמי צבור משהוכח זאת חוזר ומלמד מ-**זבחי שלמיכם** שהם קדשי קדשים ושל צבור אל

עלתיכם (לענין השיר והתקיעות) שהן של צבור.

(במ' בהע' י:) **על עלתיכם. על** – יתיב, דווקא כך, יתיב במשמע יושב – כעין קביעות, **עלתיכם** – מונח זקף-קטן במלה אחת, ריבה

וריבה את הכל, נאמר באחד וחל על הכל, כתוב ברגלים ומועדים (זה ר"ה ויוה"כ) ובראשי חדשים ומתרבה לכל עולות ציבור והן

עולת שבת וקרבת התמיד שהוא עולת צבור.

[בבלי סוכה נד,א] ד"ה "ערב שבת שבתוך החג וגו'" ... כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא, אייתי מתניתא בידיה **(במ' בהע' יח)** **וכני**

אהרן הפהלים יתקעו בפצצרות שאין תלמוד לומר **(במ' בהע' יח)** **יתקעו שכבר נאמר (במ' בהע' י:)** **וחקעתם בפצצרות על**

עלתיכם ועל זבחי שלמיכם (צ"ע מה השאלה שמלת (יח) **יתקעו** יתירה, הלא כוונת הפסוק שהכהנים המזכרים בפסוק (יח) הם התוקעים

ודווקא (י: **וחקעתם** לכאורה יתר)

ומה תלמוד לומר **(במ' בהע' יח)** **יתקעו**? (רבי אב"ה מפרש הברייתא שהכתוב היתר בא כדי לדרוש ממנו) – הכל לפי המוספין תוקעין. הוא תני

לה והוא אמר לה (ר' אחא בר חנינא שנה ופירש): לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף (רש"י תשע תקיעות על כל מוסף (טט) – על כל מוסף שלוש

פעמים תר"ת).

מתיבתא – והיה די לכתב "וכני אהרן בחצוצרות" ומה ת"ל **(במ' בהע' יח)** **יתקעו בפצצרות, מתיבתא** – ללמדך שהכל לפי המוספין

תוקעין. הוא (רבי אחא בר חנינא) תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף וגו'.

רש"י לומר שתוקעין בו ... שתוקעין על כל מוסף ומוסף כגון שבת ויו"ט שיש בו שתי קדושות ... וצריך שני מוספין תוקעין לכל

מוסף שאומרים למוסף שבת שיר של שבת (אחד משה החלקים בשירת האזינו לפי הסימן הזי"ו ל"ך) ותוקעין (שלושה קולות תר"ת) בכל

אחד מ- שלושה פרקים (של כל שיר, כפי **רש"י** במשנה שבשיר של הקרבן היו מפסיקים שלוש פעמים ע"פ מסכת תמיד פ"ז מ"ג הגיעו לפרק תקעו

והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחויה ועל כל תקיעה הייתה תרועה באמצע ופשוטה לפניה ולאחריה). ולמוסף יו"ט שיר של יום

טוב ותוקעין תשע תקיעות.

(במ' בהע' יח) **וכני אהרן הפהלים יתקעו בפצצרות**

מלת (במ' בהע' יח) **יתקעו** פנויה לדרשה כי מלת **(במ' בהע' י:)** **וחקעתם** היא בשביל ללמד שיש תקיעות בהקרבנות עולות – הם המוספים

שבפר' פינחס ושלמי ציבור שהם רק בחג השבועות. לדעת רבי אחא בר חנינא מדרומא, מלת **(במ' בהע' יח)** **יתקעו** – (מרבית תקיעות) הכל

לפי המוספין תוקעין ... לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף (רש"י תשע תקיעות על כל מוסף (טט) – על כל מוסף שלוש פעמים תר"ת) ולכך

עשוי לרמז טעם טפחא במלת **יתקעו** בתפקיד רבוי, על כל מוסף (3 תר"ת).

ואילו רבנן לומדים רק 3 תר"ת גם ביום שיש בו 2 או 3 קרבנות מוסף מ-**(במ' בהע' י:)** **וכראשי חודשיכם או חודשיכם**

ולדעת רבי עקיבה **יתקעו** מלמד על תקיעה בשעת קרבן **(ירושלמי יומא פ"א, הוריות)**

[בבלי סוכה נד,ב] (הגמרא מקשה מברייתא אחרת על רב אחא הסובר שתוקעין על כל מוסף) **מיתבי** ראש חדש שחל להיות בשבת שיר (של

קרבן מוסף) **של ראש חדש דוחה** (את) שיר (המוסף) של שבת. אי איתא (ואם כדברי רבי אחא) לימא דשבת ולימא דראש חדש (שיאמרו

שיר שעל קרבן מוסף של שבת ושיר על קרבן המוסף של ר"ח, אבל מלשון הברייתא הזאת מפורש שיש רק שיר אחד). אמר רב ספרא (אכן שרים

ותוקעין על כל קרבן לעצמו כרבי אחא אלא) מאי (מהי כוונת) 'דוחה' (שאמרו בברייתא) דוחה לקדם (שיר של ראש חדש דחה שיר של שבת וקדם

לו באמירה ואח"כ אמרו שיר השבת)

[רבינו חננאל סוכה נד,ב] ... תוב מותבינן (שוב מקשים) אהא דר' אחא ר"ח שחל בשבת שיר של ר"ח דוחה את של שבת ואם איתא

(ואם ישנו) דר' אחא לימא שיר דר'ח ושיר של שבת במוסף של שבת (ויש לעיין על איזה קרבן יאמרו את שני השירים כי מ"ח משמע רק קרבן

שבת). ופריקין (ומישיבים) אמר רב ספרא איכא למימר דאמר הא והא ומאי דוחה דקתני דקדם דר"ח (ומקשים עוד) והא שבת תדיר. ותנן

תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. ופריק (ומישב) רבי יוחנן יהודיע שהוקבע ר"ח בזמנו מקדימין שאינו תדיר. (ויש היכר אחר לכך שר"ח

ב"ה טוב טעם דעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנות – תהלים קי"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערת: א. תלמוד = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מניין מסוים; מקו – כב"ר ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רבי – 4; מונח רביע – לפחות 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש – גרשים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגנה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

נקבע בזמנו) אינו והא הכירא אחרינא עבדינן לה באברים.

לכאורה רמז אפשרי בטעם (במ' בהע' י; ו) וביום – קדמא, שיר של מוסף ראש חודש שחל בשבת קודם לשיר של מוסף של שבת. אבל יש פתרון אחר.

(מעבר ל- [בבלי סוכה נה,א]) (קושיה נוספת מברייתא על דברי רבי אחא שתוקעין לכל מוסף)

מיתבי, דתני רבא בר שמואל, יכול כשם שתוקעין על (מוסף של) שבת (כשהוא) בפני עצמו ועל מוסף ראש חדש בפני עצמו (כשהם חלים לבדם ואין עוד קרבן מוסף באותו יום) כך יהיו תוקעים על כל מוסף ומוסף (כשהחלים מועדי מוסף ביחד עם שבת ו/או ראש חדש)? תלמוד לומר

(במ' בהע' י; ו) ובקראשי קדשיכם (לגמרא ברור שקרא זה מלמד שיש רק 3 תר"ת אפילו כשיש יותר ממוסף אחד), תיובתא דרבי אחא תיובתא (קושיה קשה שממנה יש לדחות את דברי רבי אחא).

(הברייתא של רבא בר שמואל מוכיחה מהקרא ובקראשי קדשיכם או קדשיכם שיש לדחות את פירוש רבי אחא בר חנינא מדרומא

לברייתא שהביא שתוקעין שלוש תר"ת על כל מוסף ביום שיש בו 2 או 3 מוספים, ויש לתקוע רק 3 תר"ת על כל המוספים ביחד)

- מאי תלמודא (איך לומדים מכך שלמרות שיש 2 או 3 מוספים בכל זאת תוקעים רק 3 תר"ת) - ? אמר אביי: אמר קרא ובקראשי קדשיכם - (הדשים עם אות יו"ד) (לשון רבים) כדי שתעמוד מסקנתו) הוקשו כל חדשים כולם זה לזה (רש"י - לענין תקיעות, שתקיעותיהן שוות, טט - בין אם חלו בשבת בין אם חלו בחול)..

רב אשי אמר: כתיב קדשיכם (חסר יו"ד, לשון יחיד) וכתיב ובקראשי (לשון רבים), ואיזה חדש שיש לו שני ראשים (רש"י - ראש חדש

וראש השנה) - הוי אומר זה ראש השנה, ואמר רחמנא קדשיכם - (רש"י - חסר כתיב לענין תקיעות) חד היא (טט) - לאביי כל ראשי

החדשים מוקשים זה לזה שתקיעותיהן שוות גם אם יש 2 או 3 מוספים, לרב אשי מר"ה שהוא גם ר"ח שיש בו 2 או 3 מוספים (אם חל בשבת) מקיש השוואת תקיעות לשאר ראשי חדשים).

נתבונן בתבנית הטעמים של (במ' בהע' י; ו) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם

ותקעתם בהצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם: פ

גרסת תר, מאור ועוד וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם ----- שמחתכם - מרכא, קדשיכם - יו"ד מלא

גרסת מגנס ואשכול במהדורות מסוימות וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם: -- שמחתכם - מונח, קדשיכם - חסר יו"ד לעניות דעתי מסקנת הגמרא משלבת את סדרת מרכא זרקא וגו' כבכרת ואת איות המלה קדשיכם - חסר יו"ד כבמגנס.

בי"ד טבת התשע"ג הראני נחלת יעקב גרסת איש מצליח וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם -----

שמחתכם - מרכא, קדשיכם - חסר יו"ד

לעניות דעתי מסקנת הגמרא לדעת רב אשי מתאימה עם גרסת איש מצליח שמחתכם - מרכא, קדשיכם - חסר יו"ד

בירור מסקנת הגמרא [בבלי סוכה נה,ב] תלמוד לומר (במ' בהע' י; ו) ובקראשי קדשיכם

נתבונן בשליש פסוק זה במלואו (במ' בהע' י; ו) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם

ובמועדיכם - זרקא ובקראשי קדשיכם - מונח סגול, תבנית של גריעה ממין הענין מהענין ו/או הוספה ממין הענין על הענין.

התבנית זרקא סגול בתפקיד גריעה ובקראשי קדשיכם - בר"ה שהוא מטבעו ר"ח ושחל בשבת התבנית תרמז לגרוע מלומר שיר על כל אחד מהמוספים ולומר רק שיר אחד. וכתוצאה מכך תהיה הוספה באורך הזמן לאמירת השיר כדי לאפשר הקרבת 2 או 3 קרבנות מוסף. להוספה זאת יש דרשה ממלת (במ' בהע' י; ח) ותקעו ולכן אפשר כי לא נחוץ מכאן.

(במ' בהע' י; ו) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובקראשי קדשיכם - קדמא מרכא זרקא סגול, תבנית לכתחילה ובפועל. אפשר כי הדיון

במסכת סוכה נד - נה במספר התקיעות בהצוצרות ביום בו מוקרב יותר ממוסף אחד (שבת וראש חדש; שבת, ראש חדש, ראש השנה;

שבת וחול המועד) לכתחילה כמוכן של הוה אמינא שבברייתא של רבא בר שמואל שהיא כמו כפירש רבי אחא בר חנינא מדרומא את הברייתא שהביא עמו, אם בשבת לעצמה ובר"ח לעצמו קרבן המוסף של כל אחד בשיר ותקיעות לעצמו אם לכתחילה היה הוה אמינא לומר שכאשר באים ביחד (ר"ח החל בשבת) יאמרו לכל קרבן מוסף שיר שלו ושלוש תר"ת עמו, באה תבנית הטעמים ומרמזת שבפועל כאשר יש שניים או שלושה מוספים ביום אחד גורעים מהשירים לשיר אחד בלבד והשיר ילווה בשלוש הפסקות ותר"ת אחד בכל הפסקה.

לכאורה הסגול כשלוש נקודות ירמז על יום סגולי שבו יש שלושה קרבנות מוסף, ואם בו יש רק שיר אחד אז גם ביום של שני מוספים יהיה רק שיר אחד.

ראיה נוספת לאמירת שיר אחד מובאת בברייתא העוסקת בשיר שאמרו על מוספי סוכות, (בבלי סוכה נה,א) ואם חל שבת באחד מהם - (תה' פב) ימוטו ידחה. רש"י ידחו שיר המועד מלפני שיר שבת (והשיר האחרון (תה' פב) לא יאמר כלל).

שינוי בהבנת הברייתא שהביא רבי אחא בר חנינא (אחרי דיון בשירי המוספים של חג סוכות הגמרא (בבלי סוכה נה,א) חזרת לסוגיית התקיעות על

המוספים) ... תיובתא דרבי אחא בר חנינא, תיובתא - והא רבי אחא בר חנינא קרא ומתניתא קאמר (הקושיה על רב"ח באה מברייתא שהביא רבא בר שמואל, אבל רב"ח מסתמך על ברייתא עם פסוק)!

(נביא שוב את הברייתא שהביא רב"ח): (במ' בהע' י; ח) ובני אהרן הפלילים ותקעו בהצצרות שאין תלמוד לומר (במ' בהע' י; ח) ותקעו

שכבר נאמר: (במ' בהע' י; ו) ותקעתם בהצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם ומה תלמוד לומר (במ' בהע' י; ח) ותקעו? (רבי אב"ח פירש שהכתוב היתר בא כדי לדרוש ממנו לתת 3 תר"ת לכל מוסף ביום של 2 או 3 מוספים. הגמרא מביאה הבנה אחרת למקרא שבברייתא)

- אמר רבינא: ((בברייתא שהביא רב"ח משמעות המקרא כולו): (במ' בהע' י; ח) ובני אהרן הפלילים ותקעו בהצצרות או של מלת ותקעו היתירה, היא) לומר שמאריכין בתקיעות. (ועוד הסבר) רבנן דקיסרי משמיה דרבי אחא אמרי: לומר שמרבה בתוקעין.

(במ' בהע' י; ח) ותקעו - טפחא בתפקיד רבוי, לרבינא הארכת זמן תקיעה. ויש לזה עוד רמז: (במ' בהע' י; ו) שמחתכם - מרכא (=מאריך)

לומר שמאריכין בתקיעות. אפשר שהכוונה להארכת אמירת שיר מוסף אחד וההפסקות שבו כדי לאפשר הקרבת 2 או 3 מוספים, כי יש גבול לזמן שתוקע יכול לתקוע.

מלת הפלילים ברבים ללא מספר משמעותה מיעוט רבוי שני כהנים, וזה כאשר יש קרבן מוסף אחד. (במ' בהע' י; ח) ותקעו - טפחא בתפקיד

התפשטות האפיון ממנה לכתוב לפנייה, מרבה מספר התוקעין כאשר יש 2 או 3 מוספים באותו יום כדרשת רבנן דקיסרי משמיה דרבי

אחא אמרי: לומר שמרבה בתוקעין. משמע שמוסיף חצוצרות.